

Partiprogram

Version 3.0

Innehåll

1.	Inledning.....	3
2.	Djuren och lagen.....	4
3.	Djur i livsmedelsindustrin.....	5
3.1	Avskaffa utnyttjandet av djur i livsmedelsindustrin.....	6
3.2	Minimera djurkonsumtionen.....	6
3.3	Minimera djurtransporter.....	7
3.4	Kameraövervakning på slakterier.....	7
3.5	Kor.....	8
3.6	Grisar.....	8
3.7	Höns och tuppkycklingar.....	9
3.8	Renar.....	10
3.9	Fiskar.....	10
3.10	Skörd av grödor.....	11
3.11	Livsmedel – en säkerhetsfråga.....	11
4.	Sällskapsdjur.....	11
5.	Djurförsök.....	13
6.	Djur i det vilda.....	13
7.	Användning av djurs pälsar, skinn, ull och fjädrar.....	15
8.	Djur i underhållningssyfte.....	16
9.	Djurfristäder.....	16
10.	Djur i marknadsföring och folkbildning.....	17
11.	Miljö.....	17
11.1	Energi.....	18
11.2	Transporter.....	19
11.3	Gruvning.....	19
11.4	Luft.....	19
11.5	Klimat.....	20
11.6	Miljögifter.....	20
11.7	Jord och skog.....	21
i.	Jordbrukets miljöpåverkan.....	21
ii.	Naturskydd.....	22
11.8	Hav och sjöar.....	22

11.9	Resurshushållning.....	23
11.10	Globalt	24
12.	Hälsa	24
12.1	Sjukvård	24
12.2	Antibiotika.....	25
12.3	Psykisk hälsa.....	25
12.4	Äldreomsorg.....	26
12.5	Droger och missbruk.....	26
12.6	Motion	27
12.7	Kost.....	27
13.	Jämlikhet och jämställdhet	28
14.	Skola och utbildning	29
15.	Landsbygd	29
16.	Näringsliv	30
17.	Skatter	31
18.	Arbetsmarknad	32
18.1	Unga, nyanlända och funktionsnedsatta	32
19.	Bostäder.....	33
20.	Brott och brottsbekämpning	33
21.	Kultur.....	34
22.	Invandring, integration och migration	34
23.	Utrikespolitik.....	35
23.1	Sveriges roll i världen.....	35
23.2	Handel.....	36
23.3	Bistånd	36
24.	Tillsammans skriver vi historia.....	37

1. Inledning

Vår vision är ett samhälle där alla individer oavsett art har rätt till sitt eget liv och inte utnyttjas av människor. Vi står för djurrätt och vill att människor ska låta bli att skada och döda andra djur. Dessutom ska vi aktivt hjälpa djur mer än vi gör idag. Kärnan i vår politik är att åstadkomma stora förbättringar för alla kännande individer – både människor och andra djur.

Det behövs riktigt stora förändringar i hur vi behandlar planeten och djuren. För att det ska ske är det viktigt med ett politiskt engagemang. Det är ovärderligt att konsumenter köper djurvänligt och att djurorganisationer sätter tryck på politiker, men djurvänner behöver också förändra inifrån på det politiska planet. Då kan vi genom att lagstifta och påverka hur statens budget fördelas åstadkomma enorma förbättringar för djuren.

Staten ger oss – ofta omedvetet och utan dåliga intentioner – en skev bild av djur redan i tidig ålder. Synsättet att det går bra att behandla djur dåligt förstärks genom skolan, media och vilseledande reklam av djurindustrin som staten tillåter. Det behövs ett helhetsgrepp för att vi ska tänka om och skapa ett hållbart, djurvänligt samhälle.

En viktig början är att icke-mänskliga individer får en väsentligt starkare juridisk ställning än vad de har idag. Djurens parti vill att det skrivs in i grundlagen att djur ses som subjekt och inte objekt i lagens mening samt att djur kan företrädas i domstol av oberoende part.

Sverige ska vara ledande inom djurrätsfrågor. Bilden av oss som ett djurvänligt land stämmer tyvärr inte. Många länder har nått längre än oss och till exempel förbjudit pälsfarmer och djur på cirkus. Sverige kan och borde börja visa vägen.

Vi vill att djurindustrin avvecklas. Vi vill se kraftfulla åtgärder för att detta ska ske så snart som möjligt. Till dess att djurindustrin är helt avvecklad vill vi att djuren ska må så bra som möjligt, att djurskyddslagen stärks och att den alltid följs.

Med djur i djurindustrin menar vi djur som används och dödas för att människor ska konsumera och använda bland annat muskler, mjölk, ägg, hud, fjädrar och ull. I djurindustrin är det särskilt många djur som plågas och dödas, och det är bland annat därför dessa djur är hög prioritet för oss.

Många politiska områden hänger ihop med djurens situation. Här är några exempel.

- Djurindustrin har en enormt negativ påverkan på miljön och klimatet. Vår politik skulle kraftigt minska miljöförstörelsen och motverka klimatförändringen
- Djurindustrin får betydande bidrag och subventioner och de skattepengarna hade istället kunnat läggas på Sveriges välfärd.
- Många jobb skulle kunna skapas genom våra politiska förslag. Vi vill se satsningar på forskning och utveckling av djurfria produkter vilket skulle gynna svenska djurvänliga företag som kan exportera sina produkter och anställa personal i Sverige.
- Konsumtionen av djur bidrar till hälsoproblem som belastar vården och samhället. Med vegetabilisk kost minskar vården.

Vår vision, vårt arbete och vår politik tar sin utgångspunkt i våra värdeord: djurrätt, empati, hållbarhet, innovation och mod. Dessa värderingar vill vi låta genomsyra politikens alla områden, vare sig det gäller ekonomin, skolan, vården eller något annat område. Miljön är mycket viktig för oss och vi är det enda parti som på ett kraftfullt sätt lyfter en av de största miljöbovarna¹ – djurindustrin – upp på den politiska agendan.

Djurens parti vill åstadkomma stora förbättringar för djuren och en grundläggande förändring i hur vi som samhälle och individer ser på djuren. Vi är del av en global rörelse av politiska partier för djuren.

Det äldsta av dessa, det Nederländska Partij voor de dieren tog 2017 fem mandat i det Nederländska parlamentet och kom in med över 50 representanter på olika nivåer av styrande organ i Nederländerna. Även i Australien, Portugal och Storbritannien har djurpartier tagit mandat i landets parlament.

2. Djuren och lagen

Djurens parti vill att individer av icke-mänsklig art ska få en mycket starkare juridisk ställning i det svenska rättsväsendet än vad som är fallet idag. I det svenska rättssystemet skiljer man mellan subjekt och objekt. Människan räknas som ett subjekt som tillskrivs rättigheter och skyldigheter medan djur, liksom saker, räknas som objekt utan rättigheter och skyldigheter.

Det finns många vetenskapliga bevis på att djur kan känna både smärta och välbehag. Många arter har bevisats ha ett komplext medvetande. Djurens parti anser med bakgrund av detta att det är orimligt och moraliskt förkastligt att djur räknas som objekt i juridisk mening.

Det faktum att djuren idag har en mycket svag juridisk ställning möjliggör ett omfattande utnyttjande av djur.

Sverige har en djurskyddslag som reglerar hur djur som hålls i fångenskap av människan ska behandlas. Djurskyddslagen² säger att "djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom", samt att "djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt". Trots denna lag är det till exempel fortfarande tillåtet med pälsdjursfarmer i Sverige. Detta trots att det är uppenbart att man inom den verksamheten inte lever upp till djurskyddslagen. Detsamma menar vi gäller hela djurindustrin. Då det finns fullgoda alternativ till att äta och klä sig väl utan att föda upp och döda djur för mat och kläder kan djurindustrin inte sägas vara något annat än ett onödigt lidande.

Även om djurskyddslagen skulle följas, vilket inte är fallet idag, är grundproblemet att djuren i den nuvarande lagstiftningen inte tillskrivs rättigheten till sitt eget liv. En vis man sa: "Djurskyddsregler för icke-mänskliga djur skyddar inte djuren, de bara reglerar sättet på vilket vi kränker icke-mänskliga djur." (Steven Wise, grundare Nonhuman Rights Project, på Vegovision i Stockholm, 2017)

Förändringar har börjat ske runt om i världen. Franska parlamentet, Nya Zeeland och Colombia slog under 2015 fast att djur är kännande individer. Även i EU-fördraget, kapitel 13, fastslås att djur är kännande individer – en formulering som förhoppningsvis ska ge ökad tyngd åt lagstiftningen och arbetet för djurens rättigheter även om den idag i praktiken är svag då den ger undantag åt det som är kultur och tradition. I flera länder, till exempel i Tyskland, Spanien och Frankrike, finns det nu inskrivet i lag att djur inte är objekt. Även om man inte specificerar att djuren är subjekt är det ett steg på vägen. I flera länder ger de juridiska fakulteterna kurser i djurrätt, dessvärre ännu inte i Sverige³.

Djurens parti vill se ett paradigmskifte i svensk lagstiftning. Vi vill att det ska skrivas in i vår grundlag att djur är kännande individer och att de ses som subjekt och inte objekt i lagens mening. Vi vill att djur ska kunna företrädas i domstol av oberoende part, något som i vissa fall redan skett i USA. Steve Wise och hans Nonhuman Rights Project⁴ har utmanat det amerikanska rättssystemet genom att kräva juridiska rättigheter och grundläggande rätt till kroppslig frihet för stora apor (chimpanser, gorillor, orangutanger), elefanter, delfiner och valar som hålls i fångenskap. De grundar sig på en amerikansk lag som heter Habeas Corpus⁵ och argumenterar med stöd av världsledande forskare att rätten måste befria dessa självmedvetna, autonoma individer och låta dem komma till djurfristäder, inte på grund av djurskyddshänsyn utan av respekt för deras grundläggande rättighet att inte sitta fångna.

Samtidigt som lagstiftningen i grunden måste förändras vill vi se till att de lagar och förordningar som redan finns för att skydda djur faktiskt efterlevs samt att dessa stärks.

Djurens parti vill verka för en ändring i djurskyddslagen där meningen "djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom" ersätts med meningen "djur skall behandlas väl och skyddas mot lidande som inte är i djurets intresse, samt mot sjukdom".

Djur som utnyttjas i djurindustrier är speciellt utsatta då de ses som ett medel för att tjäna pengar. Det behövs på detta och andra områden utökade kontroller och kraftigare påföljder när lagar och regler inte följs.

Djurens parti menar att en myndighet med ett övergripande ansvar för att säkerställa att djur behandlas i enlighet med gällande lagar och förordningar är av stor betydelse för att djurskyddslagstiftningen efterlevs och vi vill därför att en Djurmyndighet likt den tidigare Djurskyddsmyndigheten återinförs. Djurmyndigheten skulle vara en central myndighet för djurtillsyn och djurrättsfrågor. Den skulle ha ett övergripande ansvar för hur djur blir behandlade, ansvara för utbildning av andra myndighetspersoner i landet som arbetar med detta samt ha översyn av lokala kontor på länsstyrelse och kommunnivå.

Det finns i Sverige flera ombudsmän som har till uppgift att hindra kränkningar av olika fri- och rättigheter. Det behövs någon som tillvaratar även djurens intressen, och att inte djurskydds- och djurrättsorganisationer är de enda som bistår med information utan även en myndighetsperson. Djurens parti föreslår därför att det tillsätts en Djurombudsman som arbetar med att synliggöra det lidande som djur faktiskt utsätts för – både med lagen som stöd samt i form av lagöverträdelser. Djurombudsmannen skulle, med den grundlagsändring gällande djurs rättigheter som vi vill se, även kunna företräda djurs intressen i domstol.

Djurens rättigheter kommer ofta i andra hand och prioriteras inte av den svenska polisen. Man bör därför även införa speciella djurpoliser som ska hantera alla ärenden rörande missförhållanden hos djur. Dessa poliser ska finnas över hela landet och ha samma befogenheter som vanliga poliser men vara utbildade speciellt för att ta hand om djurärenden.

Både oanmälda och anmälda kontroller behövs och därför krävs mer resurser och mer utbildad personal på olika nivåer inom myndigheter som ska kontrollera att alla djur behandlas i enlighet med gällande lagar.

Djurens parti vill att

- det skrivs in i vår grundlag att djur är kännande individer och subjekt i lagens mening
- djur ska kunna företrädas i domstol
- Sverige arbetar för att FN antar en resolution om djurens rättigheter likt de mänskliga rättigheter som infördes 1948
- alla djur ska skyddas under djurskyddslagstiftningens ramar, både tama och vilda
- en djurmyndighet införs med rikstäckande och yttersta ansvar för djurens intressen i Sverige
- en Djurombudsman tillsätts
- fler och specialutbildade poliser och åklagare tillsätts för att handha och lagföra brott mot djur och att dessa poliser och åklagare görs tillgängliga i hela landet
- fler djurskyddskontroller sker och att ett större antal utförs oanmälda.

3. Djur i livsmedelsindustrin

3.1 Avskaffa utnyttjandet av djur i livsmedelsindustrin

Djurens parti vill att utnyttjandet av djur ska avskaffas. En stor del av utnyttjandet sker i livsmedelsindustrin. I Sverige dödar slakterierna närmare 100 miljoner landlevande djur varje år⁶. Dessutom plågar och dödar det svenska fisket miljarder vattenlevande djur per år⁷. I Sverige är det lagligt att utsätta djur i livsmedelsindustrin för plågsam behandling som mot en hund skulle innebära lagbrott och bestraffning. Detta trots vetskapen om att djur inom livsmedelsindustrin också känner smärta, oro och lidande.

Sverige subventionerar bönder, inklusive stora djurfabriker, genom bidrag till EU:s Common Agricultural Policy, ett system som kostar en mycket stor del av EU:s budget varje år⁸. Djurens parti vill att subventionerna avvecklas. Våra skattepengar ska inte finansiera storskaligt djurplågeri.

Det är av största vikt att Sverige även arbetar på EU-nivå för att påverka EUs import- och exportregler. Sverige ska inte importera varor som är producerade genom sämre förhållanden för djuren än vad som är tillåtet i Sverige.

Trots att djurindustrin bidrar till mer växthusgaser än någon annan industri på jorden adresserar inte andra partier det viktiga arbetet med att minska denna sektor. Djurens parti vill uppmuntra till produktionssätt som ser till den viktiga symbiosen med - och goda relationen till - andra djur och vår natur. Sverige bör stimulera företag med idéer som säkrar - och inte äventyrar - vår planets resurser och allas framtid.

3.2 Minimera djurkonsumtionen

Svenska folket äter i dag mer kött än någonsin. Detta medför en allt mer industrialiserad djurhållning vilket innebär kraftigt försämrade villkor för djuren som utnyttjas. Djurens parti vill se en avveckling av djurindustrin. Under tiden vill vi verka för att kraftigt förbättra för djur i djurindustrin. Djur ska alltid ges möjligheten till att få utlopp för sina naturliga beteenden. Detta måste vara säkrat i djurskyddslagen och synligt i praktiken. Smärtsam kastrering måste så länge den är laglig ske med bedövning samt påföljande smärtlindring och djur inom livsmedelsindustrin ska ha garanterad tillgång till utevistelse.

Förutom att den industrialiserade djurhållningen innebär stort lidande för de djur som utnyttjas lider stora delar av världen av både svält och vattenbrist. Det går åt mycket mer vatten för att producera kött än till att odla grödor. För att få till stånd en mer ansvarsfull livsmedelsproduktion i världen behöver vi övergå till en kost innehållande mer vegetabilier.

Sverige måste konsumera färre animaliska produkter och bör driva en politik för att minska efterfrågan. Djurens parti vill skapa tydliga mål för hur snabbt konsumtionen ska minska och att utvecklingen av alternativ till traditionella djurprodukter främjas. En del av vår vision är ett veganskt samhälle för djurens skull. Detta skulle även ha en stor positiv inverkan på människors hälsa och miljön.

Vi vill se en skatteväxling där de produkter som orsakar mer lidande, det vill säga animaliska produkter, får höjd skatt och de som orsakar mindre lidande, det vill säga vegetabiliska produkter, får sänkt skatt. Sluteffekten på skattenivån i samhället ska bli neutral, det vill säga varken högre eller lägre skatt. Skatteväxlingen ska utformas på ett sådant sätt att den gäller både svenska och importerade produkter. Vi vill att en utredning tillsätts för att utreda hur en sådan skatteväxling ska utformas samt att en sådan skatteväxling påbörjas så snart som möjligt.

Djurens parti vill

- genom ekonomiska styrmedel minimera konsumtionen av animaliska produkter
- avskaffa subventionerna till djurindustrin

- stimulera bönder till att ställa om sin djurproduktion till en vegetabilisk produktion
- driva frågan om nationella mål för att minska konsumtionen av djurprodukter
- sprida information om och kampanja för en växtbaserad kostcirkel
- att alla, skolor, förskolor och fritidshem erbjuder ett vegetabiliskt alternativ vid alla måltider och uppmuntras att ha veganska dagar som ett första steg på vägen mot att vegetabilisk kost blir standard inom verksamheten
- utreda möjligheten att införa en bonus till restauranger och caféer som satsar på en 100 procent vegetabilisk meny
- verka för att hemkunskapsundervisningen i skolan fokuserar på vegetabilisk matlagning.

3.3 Minimera djurtransporter

I EU är det tillåtet att transportera till exempel grisar och tama hästdjur i 24 timmar⁹. Djur som fortfarande diar får transporteras 18 timmar med en enda kort rast. I Sverige är maxgränsen åtta timmar men kan vara längre för djur som skickas utomlands. Sverige bör arbeta nationellt och på EU-nivå för att djur ska transporteras så lite som möjligt och för att transportererna ska bli mindre plågsamma.

Så fort som möjligt ska transportererna upphöra helt eftersom djur inte ska användas alls i livsmedelsindustrin. Tills dess att detta blivit en verklighet vill vi verka för

- nolltolerans mot att djur dör under transport
- ett stopp för att levande djur transporteras mellan länder till slakt
- att den totala transporttiden ska begränsas till åtta timmar för däggdjur och fyra timmar för fåglar
- att nuvarande regler skärps gällande transportförhållanden såsom yta, temperatur, ventilation och tillgång till vatten
- att mer resurser läggs på uppföljning av regelverk och lagföring samt hårdare straff vid överträdelser.

3.4 Kameraövervakning på slakterier

Idag är kraven på att öka produktionstakten av djur höga. I jakten på de billiga produkterna är det djuren som får lida. Ofta hör vi om misskötsel av djur, dessa utsatta individer som värderas i kilopris och inte som levande, kännande varelser.

Djurens parti förespråkar en lag om obligatorisk kameraövervakning på slakterier, att materialet bevakas av veterinärer eller djurskyddsinspektörer och att det blir tillgängligt för allmänheten. Utfört på rätt sätt visar övervakningen på eventuella missförhållanden, har en direkt effekt på anställdas sätt att behandla djuren, ger värdefull information vid träning av anställda och nyanställda samt tillhandahåller bevis vid eventuellt åtal. Inspektörerna kan inte vara överallt och ett övervakningssystem skulle vara ett stöd i deras arbete. Att allmänheten får tillgång till materialet gör att allmänheten också kan upptäcka brott samt att allmänheten ser hur det faktiskt går till på slakterier. Förhoppningsvis gör det människor mer benägna att vilja stänga alla slakterier för gott.

Brittiska Food Standards Agency stöder användandet av kameror på slakterier. Deras erfarenhet är att slakterier med kameraövervakning är måna om att visa på en hög standard och att arbetsmiljön kan påverkas i positiv riktning¹⁰.

3.5 Kor

Djurens parti vill inte att kor alls ska födas upp i djurindustrin så att vi kan äta dem och dricka deras mjölk. Det går inte att separera mjölk- och köttindustrin. Avel för hög mjölkproduktion leder lätt till ökat lidande och sjukdom. "Förbrukade" mjölkkor skickas oftast till slakt även om de skulle kunna leva länge till. Alla tjurkalvar som föds slussas vidare till köttindustrin då de inte fyller någon funktion inom mjölkproduktionen.

Cirka 30% av korna i Sveriges mjölkindustri står fastbundna större delen av året på hårda betonggolv och utomhusvistelsen är högst begränsad¹¹.

Inom mjölkindustrin tas kalven normalt från kon direkt eller någon dag efter födseln. Både kon och kalven stressas enormt av separationen då det strider mot deras naturliga beteende att inte få vara tillsammans. Att upprepade gånger bli inseminerad, vara dräktig och föda sin kalv bara för att kort därefter förlora denna är ett trauma för en ko och något vi menar är djurplågeri och inte borde vara tillåtet.

Vårt mål är att djurindustrin ska avskaffas. Som steg på vägen dit vill vi se följande förbättringar för korna:

- Det ska inte vara tillåtet att separera kor och deras kalvar utan de ska ges rätten att leva tillsammans. Kalvarna ska tillåtas att växa upp tillsammans med sina mödrar och dricka den mjölk som var menad för dem fram tills att naturlig avvänjning sker. Perioden mellan dräktigheterna skall förlängas så att korna får vila.
- Beteskravet ska öka med möjlighet till utevistelse året om samt att det alltid ska finnas någon form av väderskydd, naturligt eller byggt.
- Inomhusmiljön ska förbättras med möjlighet för djuren att röra sig fritt på mjukt underlag och ha tillgång till bekväm liggplats.
- Aveln för hög mjölkproduktion ska upphöra.
- Djur ska, där det är möjligt, få behålla sina horn. Avhorning är en mycket smärtsam process.
- Krav ska införas på att alla djur som avhorns utöver bedövning ska få postoperativ smärtlindring.
- Importregler ska utformas så att import av mjölk eller kött från länder med sämre behandling av djur än i Sverige inte gynnas.

3.6 Grisar

Enligt paragraf §4 i Djurskyddslagen¹² ska djur som hålls i fångenskap kunna utföra sitt naturliga beteende. Så gott som alla grisar i Sverige lever hela sina liv inomhus på betonggolv och får aldrig komma ut. Grisar som lever utomhus under naturliga förhållanden ägnar ungefär 50 procent av dagen åt att böka och beta¹³. Grisarnas förhållanden kan i dagsläget ej anses vara förenligt med djurskyddslagen.

Det har genomförts en studie med fixering av suggor i Sverige med stöd av Jordbruksverket. Syftet med fixeringen av suggan sägs vara att minska smågrisdödligheten och öka produktiviteten, men innebär i själva verket en tillbakagång i djurvälståndet genom att bura in suggan och avvänja kultingarna tidigare än vad lagen föreskriver¹⁴. Sveriges grisföretagare har fått nej på ansökan om att fixera suggor¹⁵. Dessvärre har man dock, trots ett massivt motstånd från en enad djurexpertis, 2017 fått godkänt på att avvänja kultingar redan efter 21 dagar istället för som tidigare efter 28 dagar. Detta är en klar försämring för de redan utsatta grisarna.

De nyfödda hanggrisarna, ca 4 000 individer per dag kastreras någon dag efter födseln. Från och med 1 januari 2016 är det efter stora påtryckningar från djurrättsrörelsen krav på bedövning innan

ingreppet. Det finns emellertid en alternativ kastreringsmetod som sker genom injektion, immunokastrering, som är betydligt mer skonsam för kulingarna men som än så länge är ovanlig i Sverige¹⁶. Det finns länder där kastrering inte förekommer, såsom i England, Irland, Spanien och Portugal.

Koldioxid är standardmetoden för bedövning av grisar vid slakt. Denna metod ger kvävningsskänslor och starkt obehag. Nederländska djurpartiet Partij voor de dieren la en motion om att fasa ut koldioxidbedövning i Nederländerna som mot slutet av 2015 fick stöd i parlamentet.

Djurens parti vill inte att grisar ska födas upp och dödas för att bli mat till människor. Vi vill avskaffa djurindustrin. Som steg på vägen dit vill vi se följande förbättringar för grisarna:

- Behandlingen av grisarna måste kraftigt förbättras och de måste få möjlighet att utföra sitt naturliga beteende.
- Alla grisar ska ges möjlighet till utevistelse och få gå ute och böka i jord.
- Grisar ska inte kastreras alternativt att det, om det måste göras, sker genom immunokastrering.
- All slakt måste ske efter att det ställts utom all tvivel att djuret är bedövat till medvetslöshet.
- Koldioxid som bedövningsmetod innan slakt ska fasas ut.
- Importreglerna måste anpassas så att vi säkerställer att vi inte gynnar import från länder med ännu sämre behandling av grisar än i Sverige.

3.7 Höns och tuppsycklingar

Höns som hålls för äggproduktion ska enligt lag ha tillgång till rede, sittpinne och sandbad¹⁷. Flera viktiga funktioner utelämnas dock, till exempel att de ska ha tillräckligt med utrymme.

I vårt land sitter 1,25 miljoner värphöns inspärade i burar med ett utrymme motsvarande mindre än ett A4-ark per höna. De frigående hönsen trängs i sin tur i stora stallar. Genom avel och ljusprogram har man fått fram höns som är så produktiva som möjligt och lägger minst 300 ägg per år. Efter 1,5 år är de utslitna och slaktas. En vild höna kan bli minst 10 år gammal och lägger normalt 20-30 ägg per år som hon ruvar fram till kycklingar.

Varannan kyckling som kläcks är en tuppsyckling som anses vara en ovälkommen biprodukt på kläckerier som levererar nya värphöns till äggindustrin. Eftersom tuppsycklingen inte kan lägga ägg avlivs han. I Sverige dödas runt 15 000 tuppsycklingar varje dag. Det är ett tydligt exempel på hur djur behandlas som industriella råvaror. Inom EU och i Sverige mals kycklingarna levande ner i kvarnar eller gasas ihjäl. Tyska forskare har emellertid utvecklat en metod för att minska lidandet hos hankycklingar som går ut på att könsbestämma ägg innan de kläcks. Forskarna räknar med att denna metod ska kunna implementeras av industrin inom några år¹⁸.

Miljontals gödkycklingar har plågsamma benskadorna på grund av extrem avel och omkring 150 000 individer dör varje år i Sverige i samband med slakttransporter.

Djurens parti vill att all uppfödning och konsumtion av kycklingar och ägg så snart som möjligt helt upphör. Fram till att det sker vill Djurens parti se följande åtgärder:

- en lagstiftning som säger att varje höna ska ha ett utrymme som tillåter henne att utföra sitt naturliga beteende
- krav på regelbunden utomhusvistelse och burhönsförbud
- ett förbud mot att systematiskt döda tuppsycklingar direkt efter kläckning, istället bör könsbestämning av äggen användas så fort denna metod är möjlig
- nolltolerans mot att kycklingar dör i samband med transporter

- importreglerna måste anpassas så att vi säkerställer att vi inte gynnar import från länder med ännu sämre behandling av hönor och tuppsycklingar än i Sverige.

3.8 Renar

I Sverige slaktas mellan 40 000 och 80 000 renar varje år. De flesta renar har under sina liv mycket lite kontakt med människor, vilket innebär att hantering orsakar stress hos renarna.

I Sverige är det tillåtet för vem som helst att kastrera renar utan bedövning, ett ingrepp som orsakar stor smärta och stress. Enligt en rapport från Jordbruksverket är det praktiskt mycket svårt att kastrera en ren under bedövning utan att samtidigt åsamka den smärta och mycket stress. Samma rapport nämner att flera samebyar väljer bort kastrering helt. Anledningen till kastreringen är att renarna får en högre slaktvikt samt att hornkronorna blir mindre och det blir därmed lättare att transportera renarna, anledningar som inte kan anses stå i paritet med det lidande ingreppet orsakar. Djurens parti anser att kastrering av ren ska förbjudas då den inte kan utföras i enlighet med djurskyddslagen¹⁹.

Djurens parti menar att vargar måste kunna existera även i områden med ren. Att skjuta alla vargar i områden där det finns rennäring är inte acceptabelt och har en mycket negativ inverkan på möjligheten att ha en genetiskt frisk vargstam i Sverige. Rennäringen måste anpassa sin verksamhet så att den klarar en samexistens med varg.

Som med alla andra djur i livsmedelsindustrin vill Djurens parti inte att renar alls ska födas upp och dödas för att konsumeras.

3.9 Fiskar

Staten delar årligen ut hundratals miljoner kronor i subventioner till svensk fiskindustri via EU och genom nationella subventioner som befrielse från bränsleskatt. Sverige är också delaktig i EU:s fiskefond som är ökad för att ha köpt upp tusentals ton fisk och skaldjur för att sedan slänga dem som avfall, allt för att hålla uppe priset på fisk.

Fiskar är känsliga. De kan känna smärta, rädsla och stress. Viltfångad fisk innefattas inte av djurskyddslagen och de lagar om hur man hanterar infångad fisk är mycket bristfälliga. Det är tillåtet att döda dem vid fullt medvetande, ofta genom att plågsamt kväva dem till döds eller att dra upp dem från djupare till grundare vatten så att deras inre organ spricker av tryckskillnaden.

Fiskodling är en av de snabbaste växande näringarna inom livsmedelsproduktionen i världen. Det krävs över tre ton viltfångad fisk för att producera ett ton odlad lax. Fiskdammar producerar enorma mängder avföring med hög koncentration av fosfor och kväve. Vild fisk och växter dör. Fiskar trängs ihop i syrefattigt vatten med skador, sjukdomar och beteendestörningar som även kan kopplas till avel.

Innan odlade fiskar slaktas i Sverige används koldioxid för att bedöva dem, men det är plågsam metod som tar lång tid. Dessutom, eftersom bedövningsmetoden enligt Djurens Rätt, är "ineffektiv är det inte ovanligt att slakten sker när fiskarna är vid fullt medvetande". Koldioxid som bedövningsmetod har förbjudits i Norge.

Djurens parti vill att fiskeindustrin avskaffas, att konsumtionen av fisk upphör och att fiske förbjuds. Fram till att detta är uppnått vill vi se följande åtgärder:

- Sveriges nästan obefintliga rättigheter för vattenlevande djur ska stärkas.
- Djurskyddslagen skall även gälla vild fisk.
- Sverige skall verka för ett globalt förbud mot bottentrålning och dumpning av fisk.
- Det ska införas förbättrade villkor för odlad fisk.
- Koldioxidslakt ska förbjudas i Sverige och ersättas av en säker bedövningsmetod.
- Metoden "catch and release" och tävlingar inom sportfiske ska förbjudas.

3.10 Skörd av grödor

Gnagare och andra djur dödas av skördemaskiner när man skördar grödor. En uppskattning för USA:s åkermark är att ungefär åtta djur dödas per amerikan och år. Vi vill att Sverige och EU arbetar för att använda skördemetoder som minimerar dödandet av djur.

3.11 Livsmedel – en säkerhetsfråga

Livsmedel ska få en tydligare koppling till den säkerhetsfråga som det innebär att hantera och konsumera livsmedel. Under de senare åren har matfusk, det vill säga när produkter säljs som någonting annat och förfalskas, blivit ett återkommande fenomen. Bristande kvalitet på hantering av mat har gett upphov till spridning av sjukdomar. Sverige bör svara på detta genom ökade kontroller, hårdare regler om märkning och kvalitet, samt straff som markerar vikten av en säker livsmedelsindustri där matfusk och sämre produktionsmetoder inte får förekomma.

Mer än hälften av all antibiotika som skrivs ut i Europa går till lantbrukets djur. Denna höga antibiotikaanvändning leder till en ökad spridning av resistenta bakterier. Sverige bör arbeta för att EU ska vidta kraftiga åtgärder för att minska användningen och främja ett jordbruk där antibiotika enbart används när det är medicinskt befogat utifrån djurens hälsa och välbefinnande. Förebyggande åtgärder i form av en avel och djurhållning som utgår från djurens hälsa och välbefinnande skall användas hellre än antibiotika. Vår vision om en livsmedelsindustri utan djur innebär säkrare mat och att problemen med antibiotika i djurindustrin försvinner.

4. Sällskapsdjur

I Sverige är det väldigt vanligt att djur av olika arter lever som sällskap till människor, därav benämningen sällskapsdjur eller husdjur. Det ska vara roligt och tryggt att vara ett sällskapsdjur i Sverige. Djurens parti föreslår flera åtgärder för att göra sällskapsdjurens levnadssituation bättre.

För att göra miljön för hundar i städer mer stimulerande vill vi se fler lekplatser och utmanande rastgårdar. Vi vill också se fler och bättre träningsanläggningar där vårdnadshavare och hundar kan träna tillsammans, gärna fler inomhusarenor där man kan träna inomhus året om.

När våra liv förändras på grund av sjukdom, bortgång eller förändringar i relationer påverkas också våra sällskapsdjur. Deras intressen måste få ta plats i samhällsplaneringen så att vi kan värna om våra sällskapsdjur även vid sådana tillfällen. När en person måste flyttas till äldreboende eller vårdboende bör dennes sällskapsdjur få följa med. Vid sjukhusvistelse bör det finnas möjlighet till hjälp om ingen anhörig har möjlighet att ta hand om sällskapsdjuret.

Det är vanligt att våld i nära relationer startar med våld mot de icke-mänskliga familjemedlemmarna. I många fall blir djuret ensam kvar med förövaren då resten av familjen kan söka skydd. Det är oacceptabelt att djur ska lämnas ensamma med förövaren eller att någon känner sig tvungen att

stanna i en våldsam relation för att slippa att lämna kvar sitt sällskapsdjur. Samhället måste se till att det alltid finns skyddade boenden för alla utsatta familjemedlemmar inklusive sällskapsdjuren.

Vanvård av sällskapsdjur måste tas på större allvar. Anledningar till att sällskapsdjur utsätts för vanvård kan vara allt från sjukdom hos djurägaren till ren okunskap om vilka behov djuret faktiskt har. Oavsett anledning måste detta problem lyftas. Utan en central Djurmyndighet och för få resurser till djurskyddsarbete är det omöjligt för Sveriges djurskyddsinspektörer att kontrollera alla anmälningar om vanvård. Därmed blir alltför få lagförda för den vanvård de utsätter djur för och djuren tvingas leva kvar i sin misär.

Övergivna sällskapsdjur är ett betydande problem i Sverige. Det talas om att så många som 100 000 katter är hemlösa i vårt land och mörkertalet är förmodligen stort. Även många andra arter av sällskapsdjur såsom kaniner, marsvin och hundar överges. Idag ligger dessa djurs öden i händerna på ideella krafter där resurserna sällan räcker till.

Extremavel av sällskapsdjur leder många gånger till lidande och ett onaturligt liv för den drabbade individen. Några exempel på sådant lidande är andningssvårigheter, ledproblem och hudproblem. Lagen säger redan idag att djur som har sjukdomar eller funktionshinder som kan nedärvas inte får användas i avel²⁰. Tyvärr har denna lag en obetydlig effekt vilket gör att extremaveln kan fortgå.

Djurens parti vill

- se en skärpning av lagen gällande sällskapsdjurs välfärd och rättigheter samt skarpare åtgärder när dessa inte efterlevs
- främja utbildning som ökar kunskapen hos de som lever med sällskapsdjur om djurens artspecifika behov
- att det sker en betydande ökning i antalet djurskyddskontroller, genom ökade resurser och fler djurskyddsinspektörer
- att ID-märkning och ägarregistrering av katt ska vara obligatoriskt, som det idag är för hund
- på sikt se över om obligatorisk ID-märkning bör införas även på andra sällskapsdjur
- hjälpa de djur som redan är hemlösa och att förebygga att nya djur blir hemlösa, till exempel att TNRM-metoden tillämpas
- att ägaransvar införs som innebär att djuret inte får överges utan måste omhändertas på ett bra sätt under hela dess livstid
- att det ges ökade resurser till organisationer som tar hand om övergivna djur och utför omplaceringar, och till veterinärer som tar emot dessa djur
- att i möjligaste mån möjlighet ges att ta med sina sällskapsdjur för den som behöver flytta till ett vårdboende, äldreboende eller skyddat boende
- att det ska krävas medicinska skäl (hos djuret) för att avliva sällskapsdjur
- att situationen för hemlösas djur ses över, till exempel möjlighet att erbjuda kostnadsfri veterinärvård
- att det skapas fler och bättre lekplatser för djur och utmanande rastgårdar
- att det skapas ett centralt register för bortsprungna djur
- verka för ett förbud mot smällare och fyrverkerier i nuvarande form samt att resurser läggs på att se till att gällande lagar efterföljs.

5. Djurförsök

Idag är det helt i enlighet med gällande djurskyddslag att plåga djur i forskningssyfte. Många av djuren skadas och dör efter långa och plågsamma tester.

Från och med 11 mars 2013 har EU förbjudit försäljning av djurtestad kosmetika och hygienprodukter. Förbudet inkluderar djurtester av råvaror och även djurtester som görs utanför EU^{21 22}. Detta är ett första steg mot att helt sluta använda djur i plågsamma tester. Men det är inte tillräckligt.

Att använda sig av djurförsök är utöver det lidande det leder till både dyrt och ger ofta resultat med en stor grad av osäkerhet. Djuren är i många avseenden dåliga modeller för människokroppen, vilket till exempel resulterar i att åtta till nio av tio nya läkemedel måste dras tillbaka på grund av att de inte fungerar eller har allvarliga biverkningar som djurförsöken inte har kunnat visa²³. Det finns redan flera nya och bättre metoder som alternativ till djurförsök men det behövs en större vilja och väsentligt större satsningar för att utveckla fler djurfria metoder.

Kemikalieinspektionen och Miljömålsberedningen menar att det krävs snabbare och mer kostnadseffektiva tester än dagens djurförsök om man vill få fram tillräckligt med data om kemikalier för att kunna garantera en giftfri miljö. Det saknas dock idag riktade forskningssatsningar inom den nya toxikologin.

Djurens parti tror på forskning och vetenskapliga framsteg i kombination med en modern etik. Det innebär att medicinsk forskning inte görs på djur som kan lida utan istället på biologiska system och avancerade datormodeller som saknar ett centralt nervsystem med förmåga att känna smärta och som även är direkt anpassade till den mänskliga kroppen och dess reaktioner. Djurens parti vill successivt avskaffa alla djurförsök och ersätta dem med alternativa metoder. Det finns idag avancerade metoder för att bedriva medicinska tester på biologiska system i kombination med användning av datorprogram.

Så länge som djurförsök tillåts enligt lag, så ska de djur som används i djurförsök ha det så bra som möjligt, och det innebär bland annat att djurens naturliga behov uppfylls och att de får vistas i en miljö som är så lik sin naturliga miljö som möjligt. Detta ska ske även om det kraftigt ökar kostnaden för djurhållningen. Vidare ska djur om möjligt pensioneras och tas om hand på ett bra sätt efter att djurförsöket är över och kostnaden för detta ska fullt ut bäras av den som utfört djurförsöken. Vårt mål är att så snart som möjligt avskaffa alla djurförsök som inte ligger i djurens intresse och ersätta dem med modernare och säkrare metoder.

Djurens Parti vill fasa ut djurförsöken genom att

- satsa på forskning på och framtagning och användning av alternativa, djurfria metoder
- modernisera regelverket så det blir enklare att använda alternativa metoder
- verka för att Sverige blir ett föregångsland och påverkar EU när det gäller djurförsök
- verka för att kommuner gör goda djuretiska val vid upphandling av hygien- och rengöringsprodukter och väljer icke djurtestade produkter
- införa hårdare regler för vilken typ av produkter som får säljas och importeras
- förändra de djurförsöksetiska nämnderna så att beslut om djurförsök tas av oberoende, icke-partiska personer.

6. Djur i det vilda

Djurens parti vill avskaffa all jakt som inte är i djurets intresse. Så länge jakt är tillåtet måste det finnas större möjligheter att överklaga ett jaktbeslut. Det är också oacceptabelt att jakt påbörjas

innan högre instans har fått chans att överpröva beslutet. När väl dödan det har skett är det oåterkalleligt.

Om populationer behöver regleras för allas bästa, inklusive djurens, ska det göras med de skonsammaste metoderna som finns. Resurser bör avsättas för att utveckla andra metoder för populationsreglering och det bör satsas mer på preventiva åtgärder som t.ex. skyddsstängsel som skyddar både tam- och rovdjur eftersom det förhindrar att tamdjuren blir byten och att rovdjuren blir skjutna. Om ett vilt djur i specialfall behöver dödas för allas bästa så ska det ske av staten på ett sätt som är mycket mer reglerat och noggrant kontrollerat än idag. Över en miljon djur dödas av jakt varje år och ett okänt antal skadas och dödas i tjuvjakt. Oftast används gevär men det förekommer också fallor, harpuner och att man använder andra djur som vapen.

Djurens parti vill att snöskotrar och fyrhjulningars drivmattor märks så det blir lättare för polisen att fälla någon för jaktbrott, miljöbrott, artskyddsbrott eller stöld. Krav på denna märkning ska inte bara gälla nya snöskotrar. Omärkta snöskotrar bör bli olagliga att köra.

Jakten innebär ett stort lidande för de djur som skadas eller dödas. Vi vill se en samexistens mellan alla djur som lever i det vilda och människan.

De flesta fall där djur plågas är dock inte orsakade av människan utan beror på att djuren till exempel skadas sig, drabbas av sjukdomar och svälter. Det finns redan nu många sätt att hjälpa dem. I flera länder har man i stor skala vaccinerat vilda djur mot olika sjukdomar som rabies. Vi bör också främja forskning för att bli bättre på att hjälpa djur i det vilda.

Stadsplanering och urbanisering påverkar ofta vilda djur då det kan medföra förändringar av områden som är deras hem. Idag sker för lite planering med hänsyn till de vilda djuren. Djurens parti vill att det i utredningar och beslutsunderlag alltid ska redogöras för hur individer och populationen påverkas av mänskliga aktiviteter i deras närområden. Modern skogsavverkning påverkar och förstör ekosystem för fåglar, många andra vilda djur och insekter.

Rehabiliteringsmöjligheterna för skadade vilda djur är nästan obefintliga. Djurens parti vill att det ska finnas fler viltrehabiliterare så att den som hittar ett skadat djur ska få hjälp att finna vård till det skadade djuret. Skadade djur som räddats ska i första hand ges möjlighet till vård innan eventuell avlivning. Det behövs resurser likt räddningstjänsten som ska vara spridda över landet och som ska rädda vilda djur. Detta skulle samtidigt skapa fler jobb i glesbygden. Det behövs även mer utbildning i hur man ska hantera vilda djur som behöver räddas.

Djurens parti vill verka för att personer utbildas som får till uppdrag att förebygga artskyddsbrott och miljöbrott i hela landet. Detta skulle också skapa nya arbetstillfällen ute i glesbygden.

Varje år delar regeringen ut medel som samlats i svenska viltvårdsfonden till organisationer och myndigheter som verkar inom områdena jakt och naturvård. Enligt den nuvarande fördelningen går merparten av pengarna till de två jägarförbunden. Det är troligt att det informationsarbete som jägarförbunden utför är partiskt och inte värnar om de vilda djurens intressen. Det är önskvärt att de medel som regeringen delar ut används på ett opartiskt och djurvänligt sätt. Djurens parti vill därför att medlen omfördelas så att alla pengar som idag går till Svenska Jägarförbundet och Jägarnas Riksförbund istället ges till Svenska Naturskyddsföreningen samt att ansvar för informationsinsatser kring jakt, naturvård och uppföljning av skadeskjutningar flyttas till Svenska Naturskyddsföreningen.

Djurens parti vill att

- all jakt som inte är i djurets eget intresse ska förbjudas

- förebyggande åtgärder såsom bättre stängsel ska gå före åtgärder som kan skada eller döda djur
- viltstängsel ska vara anpassade för att även stoppa mindre djur
- fler ekodukter byggs
- verka för ett förbud mot smällare och fyrverkerier i nuvarande form samt att resurser läggs på att se till att gällande lagar efterföljs
- ett djurperspektiv ska finnas med, och hänsyn tas, till de olika djurarter som kan tänkas påverkas vid beslut om väg- och samhällsbyggnad liksom vid skogsavverkning
- möjligheterna att överklaga beslut om jakt ska utökas
- det ska vara straffbart att påbörja jakt innan beslutet slutgiltigt vunnit laga kraft
- resurserna för att utreda jaktbrott ska utökas
- snöskotrars och fyrhjulingars drivmattor märks så det blir lättare för polisen att fälla någon för jaktbrott, miljöbrott, artskyddsbrott eller stöld
- det internationella samarbetet för att stoppa tjuvjakten globalt intensifieras genom bland annat betydligt hårdare straff för inköp av djurdelar från utrotningshotade djur
- de pengar som regeringen idag ger till jägarförbunden omfördelas till Svenska Naturskyddsföreningen tillsammans med ansvar för informationsinsatser kring jakt, naturvård och uppföljning av skadeskjutningar.

7. Användning av djurs pälsar, skinn, ull och fjädrar

Historiskt sett så har människan genom alla tider använt djur och dess hudar och pälsar för att klä sig. Detta är något som inte går att rättfärdiga idag. Idag finns ett överflöd av djurfria naturliga och syntetiska material som gott och väl uppfyller de krav vi kan ställa på våra textilier. Djurens parti vill verka för ett förbud mot all försäljning av djur som material i olika typer av produkter. Detta innefattar såväl pälsar som skinn, fjädrar och ull.

Fram tills dess att ett förbud har införts så bör krav på en tydligare märkning införas där det tydligt framgår vilket djur materialet är tillverkat av och det antal djur som dödats för att tillverka produkten. Man ska inte längre kunna dölja ursprunget av materialet bakom otydliga och vilseledande namn och märkning.

I Sverige plågas och dödas varje år ungefär en miljon minkar bara för att människor vill klä sig i deras pälsar. Under minkarnas korta liv hålls de i små burar och upplever mycket stress och lidande. De kan inte utföra sina naturliga beteenden. I och med detta hålls inte minkarna i enlighet med Djurskyddslagen som säger att djur ska ha rätt att kunna utföra sina naturliga beteenden²⁴. I Sverige säljs också päls från många vilda djur som fångats i fällor och gått en plågsam död till mötes.

Djurens parti vill se:

- förbud mot all försäljning av djur som material i olika typer av produkter
- förbud mot pälsfarmning i Sverige
- förbud mot försäljning av pälsprodukter i Sverige (alternativt en konsumtionsskatt på pälsprodukter som i praktiken leder till att försäljningen upphör) och att Sverige ska verka för att pälsförsäljning, pälsfarmning och annan pälsproduktion ska förbjudas på EU-nivå
- krav på korrekt märkning som vi beskrivit ovan.

8. Djur i underhållningssyfte

Djur inom underhållningsindustrin ska tillskrivas rätten att i alla sammanhang få vara i sin naturliga miljö. Tradition eller underhållning ska inte kunna vara ett argument för att behandla djur illa såsom nu är fallet i många verksamheter.

Cirkusens verksamhet bygger på att den befinner sig på resande fot och på att djuren gör konst för publiken. Båda dessa faktorer kan bidra till problem för djuren. Resandet och de omständigheter som transporten innebär kan orsaka stress hos djuren och deras utevistelse blir begränsad till tillfälliga inhägnader. De konst som djuren förmås att göra är ofta onaturliga för dem och kan i många fall ge skador. Det finns ett stort antal länder som förbjuder utnyttjande av vilda djur eller vildfångade djur i cirkuserna. Cypern, Bolivia, Grekland, Bosnien-Hercegovina, Honduras, Italien, Malta och Mexico har visat föredöme och förbjuder allt utnyttjande av djur i cirkusar. Djurens parti vill att även Sverige omedelbart förbjuder allt utnyttjande av djur i cirkusar.

Djurens parti vill verka för ett avskaffande av djurparker i dess nuvarande form där djuren i de flesta fall hålls på alltför små ytor och utan möjlighet till naturligt beteende och där djur, både ungar som fött i djurparken och vuxna, lagligt kan dödas trots att de är friska bara för att djurparken har för många av en art eller av annan anledning som inte ligger i djurets intresse. Ett land som sedan i mars 2014 redan infört ett sådant förbud är Costa Rica²⁵. Landets parlament fattade ett beslut om att man inte längre vill hålla vilda djur i fångenskap om det inte handlar om att rädda dem. Landets två existerande djurparker gjorde istället om till stadsparker där vilda djur kan välja att leva fritt om de så önskar. Djurens parti menar att Sverige också bör bli ett föregångsland inom området "djurvänlig turism" genom att fatta samma beslut. Tills att ett förbud mot djurparker införts vill vi ställa hårdare krav på djurparkernas verksamhet så de kan garantera de vilda djurens välfärd, vilket innebär att djuren ska kunna få utlopp för sina naturliga beteenden, och att försummelse mot detta lagförs. Vi anser inte att det är utbildande att se vilda djur instängda i en onaturlig miljö.

Hästar har rätt till ett gott liv, utifrån sin egen biologi och sina egna behov. Vår uppfattning är att relationen mellan häst och människa alltför ofta präglas av våld och tvång. Vi vill att hästhållningen ska anpassas efter hästens behov och inte människans. Trav- och galoppsporten har utvecklats till en industri som omsätter enorma summor. Hästarna avlas och drivs hårt för att prestera maximalt och går därefter ofta en osäker framtid till mötes.

Djurens parti vill

- verka för ett förbud mot användning av djur på cirkusar
- verka för ett förbud mot djurparker i dess nuvarande form
- arbeta på internationell nivå för att motverka traditionella riter såsom tjurfäktning och tjurrusning
- verka för ett förbud av användning av djur inom spel
- införa ägaransvar, det vill säga att djuret inte får avlivas efter avslutad "karriär" utan ska omhändertas på ett bra sätt
- lyfta fram djurskyddsproblem och djuretiska perspektiv inom djursporten
- verka för att djur inte ska få utsättas för onödiga risker eller onödig stress i samband med tävling och träning
- förbjuda ingrepp och tvångsmässiga medel som djur utsätts för i syfte att öka deras prestation.

9. Djurfristäder

Djurens parti vill verka för att ekonomiskt stöd ska ges till fristäder²⁶ för djur där de får existera för sin egen skull i en så naturlig miljö som möjligt. Dessa fristäder bygger idag på volontära krafter.

Likt Grön Rehabilitering kan fristäderna samtidigt utvecklas till en möjlighet för människor att hitta tillbaka till livet efter trauman och andra stressrelaterade besvär i mötet med djur som själva varit illa genom exempelvis vanskötsel och hemlöshet. Människor och andra djur kan hjälpa varandra att läka och må bättre.

Fristäder öppna för allmänheten under kontrollerade former kommer att underlätta en övergång till ett veganskt samhälle genom att fler och fler blir medvetna om djurens verkliga behov och rika känsloliv.

10. Djur i marknadsföring och folkbildning

Vårt nuvarande sätt att tänka och agera, där vi människor som kollektiv är blinda för det lidande som djur av icke-mänsklig art får utstå på grund av våra handlingar, är inlärt hos oss från tidig ålder och förstärks dagligen genom samhällets olika organ, institutioner och mekanismer.

Djurens parti anser att staten ska bidra till att förmedla en korrekt bild av hur djur behandlas i samhället och industrin. Att ljuga, undanhålla obehaglig information och föra fram en förskönad bild av djurens situation ska inte vara tillåtet utan ska likställas med falsk marknadsföring.

Skolans värdegrund innehåller idag ett deklarerande om "alla människors lika värde" och säger att "all personal ska också främja aktning för människans egenvärde"²⁷ Vi menar att värdegrunden bör utökas och även slå fast att "all personal ska främja aktning för medvetna, kännande individers egenvärde, både människors och andra djurs, oavsett arttillhörighet".

För att åstadkomma en förändring av det kollektiva synsättet där människor öppnar ögonen och blir medvetna om hur verkligheten ser ut bakom den romantiserade världsbild vi blivit inlärd vill Djurens parti verka för

- att djurperspektivet ska finnas i alla delar av svensk utbildning såsom förskola, grundskola, högre utbildning, vuxenutbildning och lärarutbildning
- att skolan ska ge elever den verkliga bilden av vad djur behöver och vad de utsätts för, inte besök till "skyltfönstergårdar" och "utbildningsmaterial" finansierade av djurindustrin
- att allt utbildningsmaterial uppdateras så att detta inte favoriserar djurprodukter som kött, fisk, ägg- och mejeriprodukter
- förbud mot sponsrade studiebesök och sponsrat utbildningsmaterial som ger en vinklad eller osann bild av verkligheten
- att staten stödjer informationskampanjer om djurens verkliga situation
- att det blir olagligt med reklam som ger en felaktig, skönmålad bild av hur djur har det i olika delar av samhället.

11. Miljö

Alla djur, inkluderat människor, är beroende av att ha en miljö med resurser och förhållanden som möjliggör liv. Alla djur behöver kunna andas, äta och samverka med sin omgivning.

Sedan industrialismens start har naturen överutnyttjats och skövlat i en allt snabbare takt, vilket är ohållbart. Den orörda natur som idag finns kvar i form av exempelvis urskogar måste värnas. Samhället måste ställa om till en resurshushållning där återanvändning och återvinning är högt prioriterat. Dagens riksdagspartier brister i sitt ansvarstagande för miljön. Kortsiktiga ekonomiska intressen får ofta gå före en långsiktig och hållbar politisk och samhällelig förändring där framgång även mäts i hur vi behandlar vår omgivning, djur och varandra.

Som teknologiskt högutvecklad kunskapsnation bör Sverige ta en ledarroll för att uppfylla målet att planetens temperatur inte ska stiga mer än två grader jämfört med förindustriell tid. Enligt

Världsnaturfondens beräkningar ligger Sverige högt i den föga hedervärda listan av länder som per capita bidrar mest till utnyttjandet av resurser och växthuseffekt.

Sverige kan och bör göra mer för att förbättra miljö och klimatet. Enligt Naturvårdsverkets bedömning är det en majoritet av de uppsatta miljökvalitetsmålen som inte har uppnåtts och inte heller kommer att ha uppnåtts 2020/2050^{28 29}. Att värna om miljön och djuren måste bli mer prioriterat. Många av svaren till miljöproblem ligger inte i detaljer utan i att förändra ett helt synsätt.

Ett område som sällan nämns i den politiska miljödebatten är djurindustrin, trots att denna står för mer av de globala utsläppen av växthusgaser än hela världens vägtransporter³⁰. Djurens parti vill föra upp denna stora klimatbov på den politiska agendan.

Djurens parti anser att all vädermanipulation (Geoengineering) ska utgå från försiktighetsprincipen³¹ och ska alltid utgå från miljöns, djurens och mänsklighetens bästa. Vi motsätter oss att riskfyllda manipulationer utförs för att sänka atmosfärens temperatur, istället för att lösa grundproblemet med den globala uppvärmningen.

Djurens parti vill för allas framtid och välbefinnande verka för ett samhälle som genomsyras av ett större ansvarstagande för klimatet och naturen. Detta måste innebära en beteendeförändring på alla olika nivåer i samhället, på individ- såväl som organisationsnivå.

11.1 Energi

Sverige tillhör, liksom många andra industrialiserade länder, den grupp av länder som förbrukar mest energi per invånare. Totalt motsvarar förbrukningen ungefär fem ton olja per person och år. Industrin är den största energiförbrukaren i Sverige och använder drygt en tredjedel av all energi, medan hushåll och transporter använder en knapp fjärdedel vardera. Eftersom vi tillhör de länder som förbrukar mest behöver Sverige ha en hög prioritering att minska onödig energianvändning.

En stor del av den el som hushåll använder går till uppvärmning av bostäder. Djurens parti vill se en snabbare omställning från uppvärmning med direktverkande el till uppvärmning med till exempel värmepumpar som kraftigt minskar energiförbrukningen.

Vid nyproduktion av byggnader ska det finnas ett utökat investeringsbidrag när man väljer att bygga mycket energisnåla hus. Det ska även finnas bidrag för att investera i energibesparande lösningar för befintliga byggnader.

Vi ska inte vara beroende av import av el från miljömässigt olämplig elproduktion.

Sveriges nuvarande kärnkraftverk är inte miljövänliga och bör avvecklas i den takt införandet av ny miljövänlig elkraft genomförs. Dagens kärnkraft har tre stora problem som gör den långsiktigt ohållbar. Dels innebär brytning och vidareförädling av uran stora miljöskadliga utsläpp. Dels finns alltid en viss risk för större utsläpp om tekniken i våra ålderstigna kärnkraftverk skulle fallera. Slutligen är långtidsförvaring av utbränt kärnbränsle en oprövad och kostsam teknik.

Djurens parti vill verka för en återreglering av elnätsavgifter. Elnätsbolagen gör oskäliga vinster på konsumenters bekostnad eftersom elnätet är ett lokalt monopol för nätägaren.

Djurens parti vill

- införa investeringsstöd vid uppförandet av nya energisnåla byggnader
- införa investeringsstöd för åtgärder som minskar befintliga byggnaders energiförbrukning
- att Sverige ska öka det ekonomiska stödet för att införa ny miljövänlig elproduktion samt stödet för energieffektivisering

- att miljö- och djurhänsyn ska tas vid beviljande av ny vatten- och vindkraft
- att Sverige i alla normala situationer ska vara självförsörjande på elkraft baserat på miljövänliga och förnyelsebara kraftkällor
- återreglera elnätet.

11.2 Transporter

Sverige ska ligga i framkant i omställningen till miljövänliga transporter. Vissa transporter som idag sker med lastbilar kan göras mer miljövänliga och energieffektiva genom att styras om till båtar och tågtransporter. Infrastruktursatsningar ska göras för att förbättra tågtrafikens snabbhet och driftsäkerhet.

Djurens parti vill att

- Sveriges vägnät ska underhållas så att vägtransporter kan ske på ett säkert sätt
- vägtransporter fullt ut ska betala de miljö- och hälsoeffekter de orsakar samt att Sverige genom ekonomiska incitament ska vara en föregångare när det gäller omställningen till miljövänliga transporter
- statligt stöd ges för omställningen till fossil-oberoende kollektivtrafik
- trafikverket får betydligt utökade anslag för att utöka det sedan länge eftersatta underhållet av Sveriges järnvägar
- en flygskatt införs
- att kollektivtrafiken byggs ut, främst på landsbygden.

11.3 Gruvnäring

Gruvdrift kan vara ett viktigt tillskott till råvaruförsörjningen. Djurens parti vill dock att betydligt större vikt än idag ska läggas vid miljöhänsyn.

Djurens parti vill att

- markägare ska få större inflytande än idag vid beslut om utvinning
- en ordentlig värdering av vilka miljövärden som kan gå förlorade i ett långt perspektiv ska göras innan tillstånd ges och detta ska vägas mot intresset för brytning
- bankgarantier för hela restaureringsarbetet ska krävas så att pengar garanterat finns när den eventuella brytningen avslutas
- de royalty-avgifter som tas ut idag höjs avsevärt som en anpassning till kostnaderna för mineralutvinning internationellt.

11.4 Luft

Enligt Naturvårdsverket orsakar luftföroreningar ca 5 500 för tidiga dödsfall per år i Sverige och kostnader för hälsoförluster motsvarande 35 miljarder kronor årligen. Förorenad luft bidrar till att det bildas marknära ozon vilket utöver att skada vår hälsa även skadar djur och växtlighet. Luftföroreningar orsakar även skador på byggnader och kulturhistoriskt värdefulla föremål.

Utsläppen av luftföroreningar från industrin, energianläggningar och trafiken har generellt sett minskat under de senaste årtiondena men minskningen är långt ifrån tillräcklig. Det finns mycket kvar att göra och de av regeringen uppsatta miljö kvalitetsmål för 2020 vad gäller frisk luft kommer inte att uppnås.

Djurens parti vill att

- vi genom ekonomiska styrmedel satsar på ökad kollektivtrafik och miljövänligare transporter
- utsläppskraven på fordon och förbränningsanläggningar ytterligare skärps
- Sverige på EU-nivå arbetar för att kolkraftverken fasas ut
- särskilt fokus läggs på att bygga ut cykelbanor i Sverige.

11.5 Klimat

Halten växthusgaser i atmosfären har ökat kraftigt sedan förindustriell tid. Detta har lett till en förstärkt växthuseffekt och till att jordens medeltemperatur stiger i alltför snabb takt, vilket riskerar att ha en farlig påverkan på vårt klimatsystem. Sverige och EU bär ett stort ansvar för att minska utsläppen av växthusgaser, men de åtgärder som hittills har vidtagits har varit ineffektiva.

Under klimatmötet COP21 i Paris enades världens länder om att minska utsläppen så att klimatuppvärmningen ska hållas väl under 2 grader jämfört med förindustriell tid och att den helst ska stanna vid 1,5 grader. Utsläppen ska sluta öka så snart som möjligt och därefter kraftigt sänkas. Det är ambitiösa men fullt möjliga mål att uppnå.

Djurens parti vill att

- en expertpanel omgående sätts samman för att avgöra vilka åtgärder som Sverige ska göra för att leva upp till vår del av avtalet
- Sverige ska vara utsläppsneutralt avseende växthusgaser senast 2045
- Sverige ska som en del av dagens biståndsarbete aktivt bidra till att ta fram och tillhandahålla teknik som kan hjälpa fattigare länder att uppnå ett välfungerande samhälle på ett miljövänligt sätt
- EU tar en ledande roll när det gäller att skapa globala bindande avtal om minskning av utsläppen av växthusgaser och vid åtgärder för att stoppa den globala uppvärmningen.

11.6 Miljögifter

Miljögifter är ett hot mot både människor, djur och natur. Antalet kemiska produkter ökar hela tiden och det saknas många gånger kunskap om vilka effekter dessa produkter har på vår hälsa och miljö.

Många plaster innehåller miljöfarliga ämnen. Plast som hamnar i haven är ett stort problem både i Sverige och andra länder. Naturen kan inte bryta ner plasten utan den blir till mikroplaster som skadar miljö och djur. Mer än 1 miljon fåglar och 100 000 däggdjur dör varje år efter att ha fastnat i eller ätit plast i haven.

Pollinerande insekter såsom humlor och bin är beroende av en mångfald av växtarter för att överleva. Om dessa insekter utrotas kommer det att negativt påverka människor och andra djur i och med att en betydande del av det vi äter inte kommer att finnas kvar. På grund av omfattande och miljöskadlig besprutning hotas nu de pollinerande insekternas fortlevnad och därmed vår livsmedelsförsörjning.

Djurens parti vill

- genom forskning, politiska styrmedel och lagar drastiskt minska antalet och mängden farliga ämnen i vår mat och miljö
- att miljövänlig odling ska främjas
- att vi inom Sverige och EU verkar mot växtgifter som är särskilt skadliga för pollinerande insekter

- att insatserna för att bevara och ta hand om vattendragen och miljön för de vattenlevande djuren ska öka samt att kvaliteten i vårt dricksvatten ska säkerställas
- att Sverige ska vara drivande i det internationella samarbetet för att miljövänlig plast utvecklas samt att miljöskadlig plast återvinns och inte hamnar i naturen
- att information om kemikalier och produkters kemikalieinnehåll ska vara lättillgänglig för allmänheten
- att Sverige aktivt ska driva på att skärpa EU:s kemikalielagstiftning
- att försiktighets- och substitutionsprincipen alltid ska gälla
- att styrmedel såsom skatter, avgifter och pantsystem ska utformas så att återvinning och återanvändning gynnas ännu mer än idag
- att det ska bli mer lättillgängligt att lämna in farligt avfall
- verka för att förbjuda all nedskräpning inklusive småskräp såsom fimpar och tuggummi
- verka för att minska nedskräpning bland annat genom att det sätts ut fler välfungerande avfallskärl
- verka för att fler yrkesgrupper ges möjlighet att utfärda nedskräpningsböter.

11.7 Jord och skog

i. Jordbrukets miljöpåverkan

Det går inte längre att blunda för djurindustrins stora negativa klimatpåverkan. En rad tunga organisationer lägger fram rapporter som alla säger samma sak. Ett exempel är Naturskyddsföreningens skrivelse "Det subventionerade köttet", som publicerades i februari 2015³². Ur rapporten kan man läsa: "...den globala kött- och mejeriproduktionen påverkar klimatet mer än vad bilar, flygplan, båtar och lastbilar gör – tillsammans! För att klara Sveriges klimatmål behöver de här utsläppen minska".

Konsumtionen av animaliska livsmedel i Sverige orsakar utsläpp på över ett ton koldioxidekvivalenter per person och år. Trots detta faktum är dessa produkter subventionerade genom att priset inte alls tar hänsyn till skadorna på miljö och klimat. Dessutom ges subventioner till foderproduktion via EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Djurens parti menar att de animaliska produkterna, så länge de finns, fullt ut måste bära sina egna kostnader genom att priset speglar deras negativa inverkan på djuren, miljö och klimat.

Vi förespråkar en skatteväxling där de produkter som orsakar mer lidande får höjd skatt och de som orsakar mindre lidande får sänkt skatt. Animaliska produkter orsakar mycket lidande, och de har även stor negativ inverkan på miljön. Därmed finns det två stora anledningar att drastiskt minska, och på sikt helt upphöra med, produktion och konsumtion av dessa produkter. Det skulle utöver minskad klimatpåverkan bland annat leda till mindre övergödning, ökad vattentillgång, minskad spridning av miljögifter, förbättrad folkhälsa samt minskad markanvändning och avskogning samt skapa ökat utrymme för en mer hållbar livsmedelsproduktion.

Djurens parti vill se en omställning av jordbruket till en produktion som är positiv för miljön och som inte orsakar lidande för kännande individer. Vi vill i första hand arbeta för att Sverige ska bli ett föregångsland inom detta område men vill även genom internationellt samarbete verka för att åstadkomma en global förändring.

Ett speciellt utformat omställningsbidrag till djur-, mejeri- och äggproducenter skulle kunna motivera och ekonomiskt underlätta för bönderna att ställa om till miljö och djurvänliga alternativ. Inte minst för de som satsat mycket pengar i ny utrustning och dragit på sig stora skulder kan detta få stor betydelse.

EUs jordbrukspolitik CAP, Common Agricultural Policy, står för en stor del av EUs totala budget. Mycket av de subventioner som går till jordbruket är direkt miljöskadliga. Detta trots att både Sverige och EU skrivit under flera internationella konventioner om vikten av att skyndsamt avveckla miljöskadliga subventioner.

Djurens parti menar att det krävs kraftfulla åtgärder för att så snabbt som möjligt helt stoppa alla miljöskadliga subventioner till jordbruket samt att en klimatavgift på animaliebaserade produkter införs, för miljön och djurens skull. Liknande krav kommer bland annat från WWF som kräver att EU:s jordbrukspolitik förändras så att bidragsmedel kopplas till höga krav på miljöåtgärder.

Djurens parti vill vidare att Sveriges kommuner och landsting ska ges mål som säger att man vid varje köptillfälle ska välja produkter och mat som inte har orsakat lidande samt som har en så liten negativ inverkan på miljön som möjligt. I många fall innebär detta närproducerad mat.

Djurens parti vill se

- en skatteväxling där produkter som orsakar lidande samt har negativa konsekvenser för miljön får höjd skatt och de produkter som inte orsakar lidande samt är bra för miljön får sänkt skatt
- att EU:s jordbrukssubventioner enbart ska gå till jordbruksformer som är positiva för miljön samt att subventioner som är dåliga för djur och miljö skyndsamt ska avvecklas
- att Sveriges kommuner och landsting ska ges mål där man så snart som möjligt helt slutar att köpa in produkter som orsakat lidande eller som är skadliga för miljön.

ii. Naturskydd

Naturskydd är en viktig del av miljöarbetet och Sverige bidrar sedan länge till det internationella miljöarbetet i FN och EU genom att bland annat delta i arbetet med de mål och åtaganden som gäller skydd av natur.

Allemansrätten i Sverige är en unik möjlighet för människor att njuta av naturen utan att behöva äga mark. Denna frihet medför även ett ansvar att visa respekt för och värna om naturen.

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i EU, med syfte att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. I Sverige finns cirka 4 000 Natura 2000-områden. Många av dem är också naturreservat eller nationalpark³³.

Djurens parti vill att

- Sverige ska fortsätta bidra till det viktiga internationella miljöarbetet i FN och EU genom att uppfylla vår del av överenskomna åtaganden men även genom att vara ett föregångsland och visa vägen
- Sverige ska fortsätta värna om hela vår vackra, rika natur samt om allemansrätten
- Sverige ska speciellt värna om våra viktiga, skyddade naturområden och sträva efter att fler områden skyddas och omvandlas till reservat samt lyfta fram betydelsen av den svenska urskogen och våra vattentäkter.

11.8 Hav och sjöar

Vatten cirkulerar i ett ständigt kretslopp och är livsviktigt för all existens på jorden. Sjöar och vattendrag utsätts för påverkan från flera olika håll, exempelvis från jordbruk, skogsbruk, fiskodlingar, industrier och vattenkraftverk. Många växt- och djurarter är beroende av att vattendrag

får flöda fritt samt att vattenståndet kan variera naturligt. Fiskeindustrin utarmar det marina livet och fiskodlingar har negativa miljöeffekter. Djurens parti ser detta som ett allvarligt problem.

Det finns ungefär 34 miljoner hektar jordbruksmark inom Östersjöns avrinningsområde. Hälften av den ytan finns i Polen. Sverige och Litauen delar på andraplatsen³⁴ vilket gör att Östersjön bör vara ett särskilt fokusområde för oss. Jordbruket är den främsta orsaken till övergödningen. För att rädda Östersjön behövs det kraftfulla insatser och ett fokuserat arbete. Djurens parti vill att Sverige följer världsnaturfondens rekommendationer gällande åtgärder som behövs för att rädda Östersjön³⁵.

Sverige har antagit fem miljö kvalitetsmål gällande vatten: ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård och myllrande våtmarker. I senaste utvärderingen av miljö kvalitetsmålen, från 2017, var bedömningen att Sverige inte kommer att uppnå något av dessa miljö kvalitetsmål till år 2020 med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.

Djurens parti vill att

- Sverige ska upprätta nya och mer kraftfulla handlingsplaner för att nå de miljömål som är uppsatta
- Sverige ska utöka insatserna för att bevara och ta hand om vattendragen och miljön för de vattenlevande djuren
- det sker en kraftfull satsning på restaurering av våtmarker, sjöar och vattendrag i odlingslandskapet med syfte att minska övergödningen
- Sverige ska säkra kvaliteten i vårt dricksvatten
- fiskeriet avvecklas och som steg på vägen vill vi att
  - fiskesubventioner avskaffas
  - Sverige tillsammans med övriga EU verkar för ett globalt förbud mot särskilt skadliga fiskemetoder såsom bottentrålning
  - det genomförs kraftåtgärder mot fiskodlingarnas negativa miljöpåverkan.

11.9 Resurshushållning

Vi människor utnyttjar vår planets begränsade resurser i större utsträckning än vad som kan anses vara hållbart. Idag överskrider vi jordens förmåga att förnya sina naturresurser med mer än 50 procent. Djurens parti anser att detta måste få ett stopp.

Animalieproduktionen utgör utöver sitt väldiga växthusgasutsläpp även ett enormt resursslöseri. I Sverige och globalt går över 70 procent av all mänsklig markanvändning till odling av djurfoder. Största delen av all energi förloras när grödorna går via djurens magar. Att äta vegetabilerna direkt utan att låta dem ta omvägen genom djuren är ett enkelt och effektivt sätt att spara på jordens knappa resurser³⁶.

Djurens parti vill

- verka för minskad och effektivare energianvändning
- främja återvinning, återanvändning och reparationer
- effektivisera transportsektorn
- främja en vegetabilisk kosthållning
- se över om reglerna för bäst före-märkningen kan vara för strikta.

11.10 Globalt

Vi lever i en värld av extremer där det råder stora skillnader i resurstillgång och resursutnyttjande länder emellan. Sverige tillhör de länder vars livsstil har bidragit till att utarma jorden på resurser samt påverkat klimatet negativt. Vi är dock inte de som drabbas hårdast av klimatförändringar. Värst drabbade är de länder med lägre förmåga att utveckla sin infrastruktur och verka förebyggande. Detta innebär att högkonsumerande länder som Sverige måste ta mer ansvar för sin resursanvändning på nationell nivå samt verka globalt för att stödja fattigare länder att utvecklas utifrån de nya globala hållbarhetsmålen.

Sociala orättvisor tar många liv och förhindrar samhällen att förbättras för sin befolkning och sitt djur- och naturliv. I en global värld är vi inte starkare än vår svagaste länk. Sverige ska vara ett land som försöker minska orättvisorna i världen. Miljöproblem och socioekonomiska orättvisor suddar ut landsgränser och kräver ett nytt synsätt. För att uppnå detta behövs samarbete och en politik som vågar ta ansvar och införa lämpliga styrmedel och regleringar på alla nivåer. Orättvisor är inte en naturlag, det är ett ställningstagande. Djurens parti vill vara en stark röst för en rättvis värld med hållbar utveckling.

12. Hälsa

Folkhälsa består av flertalet olika delar, inte bara den vård man erbjuds när man är sjuk, utan också det stöd och de förutsättningar samhället erbjuder för att individen själv ska kunna ta beslut för att leva ett hälsosammare liv. Folkhälsa handlar också om att ingen ska diskrimineras. Djurens parti vill se en folkhälsopolitik som tar sin utgångspunkt i vad som får människor att må bra och göra gott.

12.1 Sjukvård

Sverige har en historia av att ligga i framkant när det kommer till sjukvård både vad gäller offentlig och privat vård. En förutsättning för den svenska välfärden är att Sverige fortsätter ligga i framkant och att man erbjuds en kvalitativ vård oberoende av var i landet man bor.

Sverige har varit och är ett framgångsrikt land när det gäller forskning och utveckling inom medicin och sjukvård. Tyvärr sker en stor del av forskningen på bekostnad av oskyldiga djur. Djur som föds upp endast med syftet att användas i plågsamma djurförsök. Detta vill Djurens parti ändra på genom satsningar på framtagande av moderna, djurfria försöksmetoder.

Djurens parti vill se ett ökat fokus på sjukdomsförebyggande vård. Sjukvården ska innefatta riktlinjer för att förebygga, inte bara behandla sjukdomar.

Primärvården ska erbjuda stöttning för att få vårdtagare att aktivera sig fysiskt på ett sätt som passar individen. Man ska också erbjuda råd kring sund kostval och erbjuda hjälp att hantera skadliga beroenden.

En stor kostnad för samhället är de så kallade livsstilssjukdomarna så som hjärt-kärlsjukdomar, fetma, cancer och diabetes. Detta beror till stor del på vårt allt större intag av animalier. Alla sjukvårdsinrättningar ska därför erbjuda vårdtagarna en hälsosam vegetabilisk kost.

Utvecklingen av ny teknik och nya metoder för att bedriva vård och omsorg bör uppmuntras.

Djurens parti vill att

- sjukvården ska få ökade resurser för att korta kötider och förbättra arbetssituationen för de anställda
- sjukvården ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet
- alla ska ha tillgång till skattefinansierad sjuk- och tandvård

- den skattefinansierade vården ska vara världsledande och utvecklingen av densamma ska ligga i framkant
- satsningen på friskvård skall öka vilket minskar framtida sjukvårdskostnader
- inga djur ska utnyttjas i medicinsk forskning, utbildning eller teknikutveckling
- en ökad nationell samordning av vården sker
- lönerna för sjuksköterskor ska höjas så att deras löner blir konkurrenskraftiga.

12.2 Antibiotika

Varje år dör ca 25 000 människor inom EU till följd av antibiotikaresistens. Förutom användning inom sjukvården är antibiotikaanvändningen i djurindustrin ett stort problem. Det är inte längre tillåtet inom EU att använda antibiotika i tillväxtfrämjande syfte men däremot använder man det i många länder för att kompensera för dålig djurhållning. Antibiotikaresistens orsakar ökad dödlighet, medför stora kostnader för sjukvården och kan vara en av vår tids största medicinska utmaningar. Vi är i dagens sjukvård helt beroende av effektiva antibiotika.

Djurens parti vill att

- antibiotika bara ska användas när väl underbyggd indikation finns samt att den alltid ska skrivas ut enligt en försiktighetsprincip
- de som skriver ut läkemedel inte ska kunna tjäna pengar på försäljning av antibiotika
- stor vikt ska läggas på preventivt arbete i form av hygien, smittskydd och god hälsa hos djur och människor
- det fortlöpande ska utföras epidemiologisk övervakning av antibiotikaresistensen och analyser av resistent bakteriestammars utveckling
- det inom EU ska införas striktare regler för när och hur antibiotika får användas i förebyggande syfte och att gruppbehandling av djur endast ska vara tillåten vid kliniskt diagnostiserad smitta.

12.3 Psykisk hälsa

Att samhället måste förändras visas tydligt i den ökande psykiska ohälsan i Sverige som drabbar människor i alla åldrar och med olika bakgrund. För att öka chansen för en psykiskt hälsosammare befolkning behöver vi ett samhälle och en politik med en helhetssyn på vad som får människor att må bra. Att arbeta förebyggande innebär att även se var problemet finns i samhällsstrukturen och inte bara hos individen.

Djur kan ofta hjälpa människor att ta sig igenom svåra livskriser, stress och sjukdom men kan även bli lidande, bortglömda och vanskötta vid psykiska besvär.

Djurens parti vill

- verka för att psykisk hälsa ska prioriteras högre inom forskning, utbildning och hälso- och sjukvård
- se en satsning på mer information gällande psykisk ohälsa och hur den kan förebyggas
- att samhället vid psykisk ohälsa ger särskilt stöd för att de husdjur som lever med den som lider av psykisk ohälsa ska må bra.

12.4 Äldreomsorg

Befolkningen i Sverige blir allt äldre. Äldre människor är de som lagt grunden för det liv de yngre lever idag. De äldre ska kunna känna sig som respekterade och betydelsefulla samhällsmedborgare.

Idag är de äldre till allt för stor grad beroende av anhöriga för att kunna aktivera sig utanför hemmet. Detta skapar en stor stress hos båda parter. Djurens parti anser att ansvaret för att ta hand om våra äldre är en viktig del i välfärdssamhället. Äldre blir ofta isolerade och ensamma i hemmen och får ofta förlita sig på husdjur som sällskap. När de når en punkt där de inte klarar av att uppfylla husdjurens behov blir de ofta tvingade att göra sig av med sina kära vänner vilket är traumatiskt för båda parter och ofta bidrar till ett försämrat hälsotillstånd.

Djurens parti vill se ett samhälle där äldre i så hög grad som möjligt kan fortsätta leva som man gjort i yngre år. Fysisk, psykisk och emotionell stimulans ökar välmående och livslängd. Djurens parti menar därför att hemtjänsten bör kompletteras med möjligheter för äldre att få hjälp med vardagssysslor, djurskötsel, utevistelse och social samvaro. Idag präglas arbetsdagen hos personal inom äldreomsorgen alltför ofta av stress och alltför liten tid hos varje enskild brukare. Det behövs i många fall också större kontinuitet i vem som besöker varje brukare. Att alltför ofta mötas av nya personer skapar otrygghet i ett utsatt läge. Djurens parti vill öka personaltätheten inom hemtjänsten och övrig äldrevård för att ge tid för värdeskapande aktiviteter tillsammans med de äldre. Detta främjar livskvaliteten hos de äldre och jobbtillfredsställelsen hos de anställda.

Djurens parti vill att Sverige ska ta tillvara på allas kompetens oavsett ålder. Vi vill motverka ålderssegregering och på innovativa sätt skapa ett samhälle med mötesplatser där människor möts över åldersgränser. Samhället ska motivera och underlätta för äldre som efter pensionsålder vill fortsätta arbeta och inte motverka detta genom byråkratiska regelverk.

Djurens parti vill att

- äldres hemmavarande djur också ska innefattas av äldrevården
- ett djurperspektiv ska finnas när det gäller beviljande av insatser från hemtjänsten
- de äldre ska erbjudas hälsosam vegetabilisk mat
- fler kollektiv och servicehus för äldre ska skapas samt fler gemensamhetsboenden över generationsgränserna
- statusen och intresset för jobb inom äldrevården ska öka genom högre löner och högre personaltäthet.

12.5 Droger och missbruk

Droger är ett problem i samhället som leder till beroende, fysisk och psykisk ohälsa samt stora kostnader för samhället. Droger är inte bara ett problem för brukaren utan också för närstående människor och djur. Drogpolitiken ska bygga på vetenskap och inte på traditioner och gamla normer.

Djurens parti vill se ökade resurser till preventiva metoder för att motverka att människor går in i drogberoenden. Detta görs delvis genom förbättrade utbildningar inom skola och vård. Vi är positiva till att sprututbytesprogram utvidgas nationellt och vill att detta ska vara tvingande för alla kommuner. Det ska inte, som idag, vara möjligt för kommunerna att lägga in veto mot programmet.

Djurens parti vill

- att en plan tas fram där resurser läggs utifrån hur stor påverkan olika droger har på både individ och samhälle
- att mer resurser läggs på preventiva metoder
- se en nationell utvidgning av sprututbytesprogrammet

- se ett förbud mot reklam även för lagliga (alkohol och tobak) droger, samt spel som har hög risk att leda till missbruk
- att rökförbudet på offentlig plats utvidgas.

12.6 Motion

Motion är väldigt viktigt för ökat välmående och bättre hälsa. Att motionera trettio minuter per dag har en mycket stor påverkan på livskvaliteten och minskar risken för fysiska sjukdomar såsom övervikt, typ 2-diabetes, cancer men också psykiska sjukdomar som depression och demens. Att uppmuntra och ge människor förutsättningar att motionera är därför väldigt viktigt för att hålla nere sjukvårdskostnader och öka välmåendet hos befolkningen.

För att uppmuntra till motion behövs platser med frisk luft och ytor anpassade för motion. I dagens samhälle förstörs allt fler naturområden, parker och andra öppna ytor av hus, vägar och infrastruktur. Människor med tillgång till natur i sin direkta omgivning mår bättre och är mindre sjuka.

Djurens parti menar att vi måste bli bättre på att värna och utveckla de naturliga grönområden som finns i våra städer. Dagens samhälle är till stor del centrerat kring datorer och stillasittande och det är därför extra viktigt att ge barn och vuxna bra möjligheter att komma ut och aktivera sig.

Att motionera är något som måste uppmuntras redan i tidig ålder då det finns tydliga bevis för att människor som motionerar i ungdomen till större del fortsätter med detta i äldre år. Det är också bevisat att motion under barndomen bidrar till bättre allmänkondition i äldre år.

Djurens parti vill

- att öppna ytor och naturliga platser för motion så långt möjligt skapas i alla delar av landet
- verka för att alla kommuner ska ha en plan för att öka motionerandet hos befolkningen
- att det satsas mer på friskvård och att ökat stöd ges till folkhälsobefrämjande enheter inom kommun och stadsdelar som arbetar hälsoförebyggande med utbildning, föredrag, olika träningsformer, kostrådgivning, rökavvänjning med mera
- att alla ska ha tillgång till fysioterapeut på sin vårdcentral
- verka för ökad förskrivning av fysisk aktivitet på recept (FaR) som sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling
- att kunskap om friskvård måste stärkas inom förskola och skola i både teori och praktik.

12.7 Kost

En viktig del i vår hälsa är den mat vi äter. Det behövs idag en mer omfattande syn på den kost vi får i oss. Oavsett nivå av motion så är kosten en viktig aspekt för hälsan. Det kommer idag ständigt nya råd och rön kring hur och vad man ska äta. Dessa råd och dieter är ofta påverkade av lobbyorganisationer och saknar vetenskaplig grund. Det är därför viktigt att staten och samhället tar ansvar och vetenskapligt och opåverkat förmedlar vad en hälsosam kost är.

Idag kan en stor del av våra sjukdomar härledas till vad vi äter. Riskerna för hjärt- och kärlsjukdomar, stroke, diabetes, cancer och underliggande fetma påverkas till stor grad av maten. En vegetabilisk kost är hälsosam och minskar förekomsten av flera sådana sjukdomar. Om människor övergick till en vegetabilisk kost skulle resurser inom vården frigöras som istället kan läggas på de åtgärder inom hälsa och vård som vi förespråkar.

Djurens parti vill att

- en skatteväxling sker så att produkter som är dokumenterat ohälsosamma får högre skatt medan livsmedel som är dokumenterat hälsosamma får lägre skatt
- marknadsföringslagar ska anpassas till att ha ett folkhälso-perspektiv vilket innebär striktare regler för företag för att motverka missvisande information om kost och hälsa
- kosten inom offentliga sektorn ska vara vegetabilisk
- försiktighetsprincipen ska gälla för genetiskt modifierade livsmedel (GMO)
- kraven på märkning av livsmedel ska höjas för att underlätta för konsumenten att veta vad produkten innehåller, var och hur det har producerats och hur det påverkat djur.

13. Jämlikhet och jämställdhet

Djurens partis politik genomsyras av empati och rättvisa. Ett rättvist samhälle är ett jämlikt och jämställt samhälle. Alla människor är unika och har ett lika värde. Samhället ska vara inkluderande och ge alla möjligheten att delta samt att forma sina liv efter egen vilja, behov och förmåga. Vi vill att alla ska ha samma rättigheter och möjligheter i livet, oavsett kön, funktionsförmåga, bakgrund, trosuppfattning, etnicitet, sexualitet, ålder eller ekonomiska förutsättningar. All form av diskriminering ska bekämpas, både genom lagföring och förebyggande åtgärder. Personer som önskar en vegetabilisk kost inom skola, omsorg och sjukvård ska ha rätt till detta utan motkrav i form av exempelvis läkarintyg.

Jämställdhetsarbetet måste föras med både ett kvantitativt och ett kvalitativt perspektiv för att makt och inflytande ska bli lika fördelat mellan könen, samt för att kunna uppmärksamma de normer och värderingar som idag motverkar jämställdhet. Vi vill se ett genusperspektiv och ett kontinuerligt jämställdhetsarbete i skolan så att könsnormer kan brytas tidigt. Inom rättsväsendet och sjukvården måste kunskapen om sexualbrott öka så att brottsoffer bemöts på ett korrekt sätt. Under åren har framsteg gjorts men vi har en lång väg kvar till det jämställda samhället.

Djurens parti vill:

- ha lika lön för likvärdigt arbete
- öka arbetsgivares skyldighet att aktivt arbeta för en jämställd arbetsplats
- ha ett stopp för sexistisk och könsdiskriminerande reklam
- ha ett jämställt föräldraskap
- se ett ökat arbete mot våld i nära relationer
- att extra resurser tillsätts för att kraftfullt motverka all form av hedersrelaterat våld
- att en samtyckeslag införs
- ha en förbättrad sexualundervisning i skolan med ökad utbildning om sexualbrott
- se ökade resurser för att bekämpa sexköp, både på gatan och på internet
- att det alltid ska vara brottsligt att sexuellt utnyttja en annan individ
- att HBTQ-kompetensen inom vård, skola och omsorg ska öka
- att vårt samhälle ska vara tillgängligt för alla oavsett funktionsnivå
- ge människor ökade möjligheter att själva kunna påverka sitt stöd, sin hjälp och service.

14. Skola och utbildning

Läroplanen för grundskola, förskola och fritidshem slår fast att "Skolväsendet vilar på demokratis grund. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på". Vidare säger läroplanen att "Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov".

För att kunna leva upp till dessa viktiga mål måste skolan få tillräckliga resurser. För att garantera utbildningens kvalitet måste vi ha välutbildade och legitimerade lärare som får en lön som står i relation till det viktiga arbete de utför. Lärarna måste ges möjlighet att fokusera på undervisningen. De måste få stöd från andra yrkesgrupper i och utanför klassrummet för att kunna göra detta, det vill säga personaltätheten i skolan måste öka för ökad arbetsro, trygghet och möjlighet till en individanpassad undervisning. Elever med särskilda behov måste få den hjälp de behöver. Utbildningsprogram för elever som ligger före i läroplanen ska också vara möjliga då dessa elever ofta blir uttråkade på grund av brist på stimulans. Alla individers unika förmågor ska tas tillvara.

Det finns inte en skolform som passar alla individer. Vi är positiva till valfrihet i form av olika skolformer under förutsättning att det finns strikta krav på, och uppföljning av, alla skolor. Betygen ska också vara rättvisa och likvärdiga i hela landet.

Skolan har en stor roll att spela i att lägga grunden för ett bra samhälle. Eleverna ska få lära sig om hållbarhet gällande mat och miljö ur ett lokalt och globalt perspektiv. De ska vidare få lära sig om andra arter och hur vi kan och måste leva i samklang med andra arter och naturen för allas fortlevnad. Djurens parti vill att ett särskilt fokus läggs på att eleverna inte får ges en osann bild av djurens verklighet i djurindustrin. De ska istället upplysas om hur olika typer av mat hamnar på deras tallrik och de konsekvenser produktionen har för djur och miljö.

Möjligheter till ett livslångt lärande är av högsta vikt. Människor utvecklas under livet och det ska alltid finnas möjlighet att studera och komplettera sin utbildning oavsett ålder.

Djurens parti vill att

- lärarlönerna höjs och resurser tillsätts för att öka personaltätheten i skolan, inte bara av lärare utan även av stödjande personal
- staten tar ett större ansvar för skolan alternativt överväger att helt ta över ansvaret för de skolor som idag är kommunala
- det ska vara höga kvalitetskrav på skolan och dessa ska följas upp ordentligt
- åtgärder sätts in för att säkerställa en nationellt likvärdig betygsbedömning
- som ett första steg på vägen mot att vegetabilisk kost blir standard i skolan och att
  - alla skolor, förskolor och fritidshem ska erbjuda ett vegetabiliskt alternativ vid alla tillfällen som mat serveras inom skolans verksamhet
  - skolor ska uppmuntras att ha veganska dagar.

15. Landsbygd

Vi har ett fantastiskt land med mycket varierande natur som vi alla kan njuta av tack vare allemansrätten. Denna ska vi värna om. Djurens parti vill att hela Sverige ska leva. Detta innebär att det ska vara möjligt att bo och arbeta i hela landet.

Staten bör ta ett stort ansvar för att säkerställa att vissa grundläggande förutsättningar är på plats. Infrastrukturen är ett sådant område. Vi behöver ha väl utbyggda och underhållna vägar och järnvägar. En väl fungerande kollektivtrafik till ett konkurrenskraftigt pris är av största vikt för att

minska beroendet av biltransporter. Djurens parti vill dessutom se en stor satsning på vidare utbyggnad av infrastruktur för användande av elbilar.

Det måste också finnas grundläggande och viktiga samhällsfunktioner såsom sjukvård, skolor och barnomsorg på rimligt avstånd. Djurens parti är positiva till mångfald i form av alternativa lösningar inom dessa områden då detta skapar arbetstillfällen och tjänsterna som erbjuds kan anpassas efter lokala behov. Dock ska det finnas strikta kvalitetskrav från staten som alla aktörer måste följa.

Tillgång till god telekommunikation är en annan förutsättning som möjliggör för människor att bo på landsbygden. Den pågående bredbandsutbyggnaden är därför av avgörande betydelse och denna bör till större del än vad som sker idag subventioneras. I dagens samhälle är en snabb bredbandsuppkoppling viktigt för att man ska kunna delta i informationssamhälle vi lever i. Den möjliggör också utbildning och arbete på distans vilket gör att många kan välja att bo kvar på en mindre ort men ändå ta del av ett bredare utbildnings- och arbetsutbud än vad som finns på den lokala orten.

Djurens parti ser mycket positivt på möjligheterna för nya arbetstillfällen att skapas på landsbygden, arbetstillfällen i moderna företag som bygger på miljö- och djurvänlig teknik.

Vi vill se en utfasning av alla lantbruk som idag föder upp djur för konsumtion. Istället vill vi se stöd till de lantbrukare som väljer att ställa om till en vegetabilisk, miljövänlig och djurvänlig produktion.

Djurens parti vill stärka landsbygden genom att verka för

- en utbyggnad av kollektivtrafiken, särskilt på landsbygden
- en satsning på vidare utbyggnad av infrastrukturen för elbilar
- att utbyggnad av bredband subventioneras mer
- att det utreds hur nya miljö- och djurvänliga företag kan stöttas för att komma igång.

16. Näringsliv

Sveriges näringslivspolitik är viktig för vår konkurrenskraft globalt men också för många andra områden som till exempel näringsliv, hållbarhet och välfärd. Den påverkar inte bara oss människor utan också andra djur i hög grad.

Djurens parti menar att Sverige ska föra en politik där människor ges goda möjlighet att starta och driva företag men där man också tar ansvar för hur företagandet påverkar djur, natur och omvärld.

Ett stort problem inom både den privata och offentliga sektorn är de resurser all byråkrati kräver. Reglerna behöver förenklas för att företagare och anställda ska ges möjligheten att fokusera på det som är värdeskapande och ökar företagets konkurrenskraft på en global marknad.

För att stärka det svenska näringslivet behövs det också arbetskraft som matchar behoven hos företagen. Där har det svenska utbildningsväsendet ett stort ansvar. Skolan måste hänga med i den digitala utvecklingen och ett modernt näringsliv så att utbildning verkligen leder till att man får arbete.

Vi har idag en stor tillströmning av arbetskraft i form av immigranter och detta är något som kan vara gynnsamt för svenska företags konkurrenskraft. Denna arbetskraft måste bli tillgänglig på ett effektivare sätt. Idag tar det enligt SCB i genomsnitt 5 år för en immigrant med eftergymnasial utbildning att etablera sig på arbetsmarknaden.

För att konkurrera med lågkostnadsländer behöver Sverige vara ledande inom forskning och utveckling som syftar till att stärka produktionen av varor och tjänster.

Djuren Parti vill att

- stöd till företagande ska ges med uttalat mål att minska utnyttjandet av djuren, både gällande omställningsstöd och nystartsstöd
- monopol och kartellbildningar ska motverkas för att skapa fungerande marknader
- regelverk och byråkratiska processer ska förenklas, framförallt för företag i uppstartsfasen
- utbildningsväsendet ses över för att på ett bättre sätt anpassas efter arbetsmarknadens behov så att utbildning leder till arbete
- staten ska se över regelverk och underlätta för företag att kunna ta tillvara kunskapen hos immigranter.

17. Skatter

Sverige ska vara ett land med ett väl fungerande välfärdssystem som ger alla en möjlighet till trygghet och hälsa. Skattesystemet bör omformas så att skatter som är skadliga ersätts med skatter som är rättvisare och har en bättre effekt för djuren och miljön. Exempelvis föreslår Djurens parti en skatteväxling så att högre skatter tas ut på verksamhet som är skadlig för miljön och lägre skatter tas ut på miljönyttig verksamhet.

Varje år försvinner mycket stora belopp, mer än 100 miljarder kronor, i skatteintäkter på grund av fusk, fel eller misstag. Undersökningar har visat att privatpersoner bara står för en liten del av detta. Den absolut största delen av det så kallade skattefelet är företag som inte betalar in lagstadgade skatter³⁷³⁸. Det resulterar både i att seriösa företag konkurreras ut av andra som skattefuskar och att pengar saknas i välfärdssystemen.

Sverige har ett stort behov av att ställa om samhället så att miljöbelastning minskar. Miljöskadlig konsumtion bör beskattas högre än idag medan exempelvis tjänstesektorn kan beskattas lägre. På så vis får vi en omställning till en ekonomi som är mer miljövänlig.

All verksamhet som medför plågsamt utnyttjande av djur eller som inriktar sig på försäljning av varor som tillkommit som ett resultat av djurutnyttjande ska beskattas på ett sådant sätt att en omställning snabbt sker till etiskt och miljömässigt hållbar verksamhet.

Vi vill se en skatteväxling där de produkter som orsakar mer lidande får höjd skatt och de som orsakar mindre lidande får sänkt skatt. Sluteffekten på skattenivån i samhället ska bli neutral, det vill säga varken högre eller lägre skatt. Skatteväxlingen ska utformas så att den gäller både svenska och importerade produkter. Exempel på produkter som skulle kunna få sänkt skatt är vegetabilisk mjölk, frukt, grönsaker och andra liknande produkter. Vi vill att en utredning tillsätts för att utreda hur en sådan skatteväxling ska utformas samt att en sådan skatteväxling påbörjas så snart som möjligt.

En skatteväxling ska ske så att återvinning och återanvändning gynnas och att användning av ändliga resurser minskar.

Djurens parti vill

- införa en skatteväxling som gynnar djur- och miljövänlig produktion och konsumtion
- att en speciell skatt utformas och införs på produkter som är dokumenterat ohälsosamma medan livsmedel som är dokumenterat hälsosamma förses med en lägre skatt
- införa en konsumtionsskatt på pälsprodukter som i praktiken leder till att försäljningen upphör
- att miljövänlig energiproduktion ska vara helt skattebefriad och investeringsstödet för installation av solceller ska utökas
- riktade insatser görs för att minska företags skattefusk och skatteflykt
- se en effektivare statsförvaltning.

18. Arbetsmarknad

Djurens parti anser att den politik som förs gällande jobb ska bygga på vetenskap och fakta. Att människor har sysselsättning i form av arbete eller utbildning är viktigt, inte bara för individen utan också för samhället och välfärden. Idag lever vi i ett samhälle där arbetsgivare och arbetstagare kan hitta varandra på en mängd olika arenor. Man är inte begränsad till arbetsförmedlingen.

Djurens parti anser att stat och kommuner fortfarande ska ta ett stort ansvar och vara centrala när det gäller att hitta sysselsättning till befolkningen och arbetskraft till företagen. Sådant som offentliga myndigheter gör bäst ska de fortsätta göra. Men sådant som görs bäst av andra aktörer ska med ett tydligt regelverk från staten göras av dessa.

Djurens parti vill värna den svenska modellen där arbetsgivare och arbetstagare gemensamt sätter spelreglerna och detta ska göras med en ömsesidig respekt mellan kollektiv och individer. Arbetstagare och arbetsgivare ska vara nöjda och svenska företag ska kunna konkurrera på en global marknad.

Ett stort problem inom arbetslivet idag är de ökade sjukskrivningstalen inom många yrken. Detta måste ändras. Anställda måste känna att man har en bra balans mellan jobb och fritid.

Djurens parti vill att

- arbetstagare ska känna sig delaktiga, trygga och respekterade
- alla ska ha rätt till en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö
- alla ska ha råd att vara med i en a-kassa
- arbetsförmedlingen görs om så de gör vad de gör bäst och att andra aktörer får vara delaktiga i att hitta och matcha arbete med arbetssökande.

18.1 Unga, nyanlända och funktionsnedsatta

Nyanlända, unga och funktionsnedsatta är grupper som ofta har svårare att komma in på arbetsmarknaden. För att öka möjligheten för dessa personer att komma i arbete vill Djurens parti att

- det ska finnas en bredd och flexibilitet i det stöd och de insatser som erbjuds funktionsnedsatta
- kompetens och matchning måste öka för att rusta alla för de jobb som växer fram
- samhällets behov av kompetens ska styra insatserna för de arbets sökande
- barriärerna för människor att ta sig in på arbetsmarknaden sänks genom insatser som skapar fler jobb
- RUT utvecklas för att underlätta för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden
- det blir lättare för immigranter att omvandla sina utländska kompetensintyg och utbildningar till svenska
- SFI till högre grad ska anpassas efter individen
- möjligheterna utökas att anpassa gymnasiets yrkesutbildningar utifrån de behov och önskemål som eleverna har.

19. Bostäder

På många platser i Sverige råder bostadsbrist. Djurens parti vill att bostäder ska finnas för alla. Ingen ska behöva vara hemlös i Sverige. Vi vill att nya bostäder ska byggas klimatsmart och gamla bostäder ska renoveras med minskade klimatutsläpp i åtanke. Rådande hyresmarknad fungerar dåligt och kötiderna är oacceptabelt långa. Enligt Hyresgästföreningen behöver minst 20 000 nya hyresrätter byggas per år fram till år 2025 för att kunna tackla bostadsbristen³⁹. Hyresrätter är speciellt viktiga för låginkomsttagare, inklusive personer som vill börja studera men som riskerar att inte ha möjlighet till detta på grund av bostadsbristen.

Speciell hänsyn skall tas till djur och växtliv vid samhällsplanering och nybyggnationer. Djurens parti vill att strandskyddet fortsatt ska värnas för att skydda djur och växter som lever vid stränder och i vatten.

Djurens parti vill

- att bostadsbyggande och samhällsplanering alltid tar hänsyn till växt- och djurliv
- att alla ska kunna erbjudas ett tryggt boende
- att fler billiga bostäder byggs
- att byggandet av hyresrätter stimuleras.

20. Brott och brottsbekämpning

Djurens parti anser att det sätt på vilket vi idag hanterar brott till för stor grad styrs av ideologi. Det finns mycket empirisk kunskap och forskning inom området. Rättsväsendet och lagar ska utformas utifrån forskning som visar vad som leder till långsiktigt lägre brottslighet i samhället.

Fokus inom brottspolitiken bör ligga på att förebygga brott och inte bestraffa brott. För att göra detta behövs en helhetssyn på samhället. Polis, skola, socialtjänst, arbetsmarknad och välfärd är alla områden som spelar en stor roll. För att folk ska känna sig trygga måste de brott som begås till en betydligt högre grad än idag utredas och lagföras. Att polisen idag saknar resurser för att utreda vissa brott och att utredningar läggs ner på grund av resursbrist är inte acceptabelt.

Att många i dag helt saknar poliser i sitt närområde ökar osäkerheten för invånarna och möjligheterna för brottslingarna. Det finns mycket forskning som visar att upptäcktsrisken är betydligt viktigare än strängare straff för att minska brottsligheten⁴⁰. Därför är det viktigt att öppna istället för att stänga polisstationer.

Ett idag väldigt aktuellt ämne är alla de terroråd som drabbar oskyldiga människor runt om i världen. För att minska risken att detta händer igen krävs krafttag på många olika områden. Vi måste både stoppa rekryteringen till terrornätverken och se till att de som aktivt stöttar dem lagförs. Detta kräver i många fall internationellt samarbete.

Djurens Parti vill att

- ungdomar på väg in i brottets bana fångas upp tidigt så att man kan förebygga framtida grövre brottslighet
- antalet poliser ska ökas för att på ett kvalitativt sätt kunna förebygga brott och hantera de brott som begås
- polisyrket ska ha en konkurrenskraftig lön som är anpassad efter det arbete man utför och de risker arbetet medför
- staten med hjälp av experter och evidensbaserad fakta ser över hur polisen arbetar idag
- polisstationer öppnas istället för att stängas
- en ökad satsning på kvarters-/områdespoliser sker
- det ska vara enklare att införa kameraövervakning i högriskområden
- förebyggande åtgärder och behandling när det är lämpligt prioriteras före fängelsestraff
- ett bredare europeiskt samarbete mot terrorism och radikaliserings införs
- terrorlagstiftningen skärps, dock utan att inskränka på de mänskliga rättigheterna och rättsprinciperna i vårt samhälle.

21. Kultur

Kultur är en viktig del av samhället. Ett samhälle där kulturen är fri från censur vittnar om ett demokratiskt och fritt samhälle. Politikens roll är inte att styra kulturen utan att skapa förutsättningar för alla människor att ta del av ett rikt kulturutbud. Kulturen ska vara tillgänglig för alla. Kulturen är ett sätt att mötas och kan vara ett viktigt verktyg i integrationen av människor som kommit hit från andra länder.

Djurens parti vill

- ha fortsatt fri entré på statliga museér
- se ytterligare satsningar på biblioteksverksamheten, med särskilt fokus på digitalisering
- värna musik- och kulturskolan och göra dessa tillgängliga för fler.

22. Invandring, integration och migration

Sverige ska ha en generös och human flyktingpolitik. Det är en självklarhet för oss att Sverige ska ge skydd åt människor som flyr från krig, förföljelse och förtryck. Sverige ska solidariskt tillsammans med andra EU-länder dela på ansvaret för asylsökande som kommer till Europa. EU:s asylopolitik måste utvecklas och stärkas så att alla länder är med och bidrar och vi gemensamt kan hjälpa fler människor i nöd. Likaså måste alla kommuner i Sverige, efter förmåga, hjälpas åt och dela på ansvaret.

De människor vi tar emot måste vi ta emot på ett värdigt och bra sätt. Många faktorer samspelar för att mottagandet och integrationen ska bli bra. Det är mycket viktigt att handläggningstiderna för asylärenden kraftigt minskar. Det är inhumant att låta människor sväva i ovisshet under så lång tid som ofta sker idag. Den som har fått asyl måste få hjälp med att hitta bostad och att snabbt komma igång med arbete eller studier vilket är en nyckelfaktor för en snabb och lyckad integration och för möjligheten att kunna försörja sig och sin familj. För att detta ska vara möjligt behövs satsningar både på arbets- och bostadsmarknaden som gynnar alla grupper i samhället.

Att kunna språket är mycket viktigt för möjligheten till integration, likaså kunskap om det svenska samhället och de grundläggande värderingar om demokrati, frihet och jämlikhet som detta vilar på. Tillräckliga resurser ska därför tillföras SFI-undervisningen så att denna kan hålla en hög kvalitet.

Många företag är beroende av att människor från andra länder kommer hit och arbetar. Det gynnar också Sverige. Vi vill göra det lättare för företagen att anställa specialister från andra länder.

Djurens parti vill att

- Sverige i EU ska verka för en stärkt gemensam asylpolitik där alla länder är med och bidrar
- EU sätter press på medlemsländer som inte tar ansvar för utsatta och fattiga vilket leder till att människor tvingas till tiggeri
- kommuner ska hjälpas åt att ta emot nyanlända
- handläggningstiden för asylärenden minskar
- rasism och diskriminering bekämpas.

23. Utrikespolitik

23.1 Sveriges roll i världen

Vi lever i en global värld där varor, tjänster, människor och andra djur rör sig över landsgränser. Det ger oss möjligheter som var otänkbart bara för två generationer sen. Globaliseringen innebär möjligheter för svenska företag men också mer konkurrens. Många stora frågor måste lösas genom internationellt samarbete. Vår planet mår inte bra och det är bara tillsammans med andra länder som vi gemensamt kan vända situationen och rädda planeten för framtida generationer. Flyktingkriser, terrorism och andra svåra situationer kräver mer samarbete mellan länder.

FN är en viktig plattform för internationell fred och säkerhet. Sverige ska fortsätta att vara en aktiv medlem i FN. Djurens parti vill att Sverige förutom det goda arbete som redan görs ska lyfta situationen för andra arter och den speciesism som råder i världen idag. Sverige ska arbeta för att FN antar en resolution om djurens rättigheter likt de mänskliga rättigheter som infördes 1948.

Arbetet som pågår med att reformera FN är viktigt och Sverige ska vara drivande i detta arbete. Det ska finnas ett demokratikrav på länder som är medlemmar i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Det blir inte trovärdigt när länder som själva bryter mot mänskliga rättigheter ska vara med och granska hur andra länder uppfyller dem. För att FN ska kunna fungera effektivt är vi också för en begränsning, och på sikt en avskaffning, av vetorätten i FN:s säkerhetsråd. Parallellt med dessa viktiga reformer måste man också få bukt med byråkrati och ineffektivitet inom FN.

Att Sverige ska vara en stark internationell röst för demokrati, jämlikhet, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter är en självklarhet. Djurens parti vill att Sverige även ska vara en stark internationell röst för empati och respekt för alla oavsett art. Sverige ska visa mod och våga stå upp för frågor som är politiskt känsliga i vissa andra länder, till exempel jämställdhet, kvinnors rätt till sin

egen kropp och sexualitet samt HBTQ-personers rättigheter. Vi ska även visa mod och ifrågasätta hur vi ser på och behandlar djur.

Djurens parti vill att Sverige driver frågan att djur i länder inom EU inte längre ska behandlas som saker utan att de ska få juridiska rättigheter. Djuren är medvetna och har känslor, och de förtjänar en respektfull behandling. Den europeiska agendan och budgeten styrs till stor del av jordbruket och fiskeindustrin. En mycket stor del av EU:s totala budget går till subventioner av jordbruket och fiskeindustrin. Vi vill att EU ska sluta subventionera djurindustrin bland annat eftersom den orsakar djuren lidande och är dålig för miljön.

Djurens parti vill att

- EU ska sluta subventionera djurindustrin
- vetorätten i FN begränsas och på sikt avskaffas
- Sverige ska arbeta för att FN antar en resolution om djurens rättigheter likt de mänskliga rättigheter som infördes 1948
- Sverige driver frågan att djur i länder inom EU inte längre ska vara objekt i lagens mening utan att de ska få juridiska rättigheter.

23.2 Handel

Djurens parti vill se en handelspolitik där onödiga hinder är borttagna, där det är lätt för företag att göra internationella affärer och där vi samtidigt värnar om människor, djur och miljö. Inte minst för de fattiga länderna är det viktigt med så få handelshinder som möjligt så att de på lika villkor kan sälja sina varor och utveckla sitt välstånd.

Det är viktigt att frihandelsavtal formuleras så att handeln inte sker på bekostnad av miljö, djurs välbefinnande, livsmedelssäkerhet och mänskliga rättigheter. Dessa värden kan inte underordnas ekonomiska intressen.

Djurens parti anser att produkter som importeras till Sverige måste leva upp till samma miljö- och djuromsorgskrav som produkter som produceras inom Sverige. Djurens parti vill arbeta för att Sverige inte ska importera varor som är producerade genom sämre förhållanden för miljön och djuren än vad vi tillåter i Sverige. Sverige ska arbeta på EU-nivå för att påverka EU:s import- och exportregler.

Likaså måste deklarationen för mänskliga rättigheter respekteras på arbetsplatsen. Företag i utvecklingsländer bör få hjälp med att leva upp till dessa krav och detta skulle kunna ingå som en del av det svenska biståndet.

Djurens parti vill att

- Sverige inte ska importera produkter som producerats på bekostnad av människor, djur eller miljön på ett sätt som inte är tillåtet i Sverige
- frihandelsavtal formuleras så att handeln inte sker på bekostnad av människor, djur eller miljö.

23.3 Bistånd

Sverige behöver en biståndspolitik där hjälpen når fram till dem som bäst behöver den. Enligt Unicef dör varje dag 16 000 barn under fem år, ofta på grund av orsaker som lätt kunnat förebyggas eller behandlas som exempelvis undernäring, dålig sanitet eller smittsamma sjukdomar⁴¹. Sverige har en generös biståndspolitik men en betydande del av biståndet stannar i Sverige i form av så kallad

avräkning där pengarna istället används för statens utgifter, främst inom migrationsområdet⁴². Sverige är ett rikt land och ska kunna bekosta landets utgifter utan att dra in på omsorgen om dem som är akut nödlidande.

Biståndet ska riktas till de områden där det långsiktigt kan förbättra situationen för så många som möjligt. Biståndet ska både inriktas på att förebygga och avhjälpa akut nödlidande genom exempelvis mat och akutsjukvård men även inrikta sig på långsiktigt bygga upp exempelvis hälsovård, utbildning och miljövard. Alla biståndsinsatser ska ske med värdighet och respekt för den kultur, de behov och önskemål som de behövande har och sikta på att åstadkomma långsiktiga förbättringar. Det är önskvärt att de behövande ges en egenmakt att bygga upp ett bättre liv.

Insatserna ska göras på ett sätt som stödjer lokala organisationer och verksamheter snarare än att riskera att konkurrera ut dessa. Utvärderingar ska fortlöpande göras av vilka insatser som har störst förutsättningar att ge långsiktiga förbättringar och dessa utvärderingar ska vara styrande för biståndets prioritering.

Djuren parti vill att

- biståndet ska gå till de mest behövande människorna i de mest utsatta länderna och inte, som nu, delvis användas i Sverige och i andra relativt välutvecklade länder i Europa
- biståndet ska åstadkommas utan att varken befolkning, djur eller naturvärden på ett negativt sätt blir utnyttjade
- korruption och makthavares felaktiga utnyttjande av biståndet ska förebyggas på alla nivåer
- bistånd också ges till att rädda miljö som är värdefull att bevara, för biologisk mångfald och för att trygga den lokala matförsörjningen.

24. Tillsammans skriver vi historia

Under historien har det under många tidsperioder varit tillåtet för en människa att äga en annan människa. För hundra år sen hade kvinnor i Sverige inte rösträtt och en gift kvinna var mannens egendom. Kampen för djurens rättigheter har många likheter med andra rättighetskamper, såsom kampen för slaveriets avskaffande i USA under 1800-talet och kampen för kvinnors lika värde och rättigheter i Sverige och över hela världen. Alla dessa kamper har startat genom att en liten grupp människor vågat ifrågasätta status quo och krävt en förändring. De har alla mötts av liknande reaktioner från omgivningen: ett starkt motstånd och ifrågasättande samt förlöjligande. Argument som "så har det alltid varit och det är naturligt", "de är annorlunda", "det skulle förstöra ekonomin" och "det ni vill är helt orealistiskt och kommer aldrig att ske" har framförts.

Kampen för djurs rättigheter skiljer sig från andra rättighetskamper genom att de som är utan rättigheter inte själva kan tala. De behöver någon annan som för deras talan.

I Sverige finns många djurrättsorganisationer som gör ett väldigt bra arbete med att på olika sätt väcka opinion för att få till en förändring för djuren. Vi är övertygade om att djuren också behöver starka röster som sitter med vid de bord där beslut fattas och lagar stiftas.

Djurens parti vill på ett kraftfullt sätt synliggöra och låta djurens perspektiv ta plats i politiken och därmed skriva politisk historia i Sverige. Vi vill vara med och skapa ett samhälle där djuren inte ses och behandlas som produktionsenheter eller objekt utan som kännande individer med ett eget värde och en rätt att få må bra och leva för sin egen skull.

Partiprogram Djurens parti 3.0, uppdatering 0.1

Om det finns människor som tror på och verkar för förändring så är denna förändring möjlig. Det har historien lärt oss och det kan även framtiden visa oss. Var med oss i formandet av ett politiskt Sverige som för första gången har ett politiskt parti inriktat på djurens intressen.

Tillsammans skriver vi historia!

-
- ¹ FN:s livsmedels- och jordbruksorgan FAO "Livestock's Long Shadow
- ² http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Djurskyddslag-1988534_sfs-1988-534/
- ³ <https://www.djurensratt.se/juridik/djurratt-som-ett-nytt-rattsomrade>
- ⁴ <https://www.nonhumanrights.org/>
- ⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Habeas_corpus_in_the_United_States
- ⁶ Jordbruksverkets statistikdatabas
- ⁷ <https://www.djurensratt.se/djur-i-livsmedelsindustrin/fiskar-och-andra-vattenlevande-djur>
- ⁸ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/EUs-jordbrukspolitik/>
- ⁹ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/EUs-jordbrukspolitik/EUs-regler-om-djurskydd-tillater-ett-EU-land-ha-hardare-regler-/>
- ¹⁰ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/400796/Opinion_on_CCTV_in_slaughterhouses.pdf
- ¹¹ <https://www.djurensratt.se/djur-i-livsmedelsindustrin/kor-kalvar-tjurar>
- ¹² http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Djurskyddslag-1988534_sfs-1988-534/
- ¹³ <http://www.djurensratt.se/vara-fragor/djur-i-livsmedelsindustrin/grisar>, ursprungskälla: Wülbers-Mindermann M. et al. (2000) Beteendeanpassad svinhållning – för minskad stress och sjuklighet. SLU, Fakta Jordbruk 17:2000.
- ¹⁴ (<https://www.slu.se/ew-nyheter/nyhetsarkiv/2015/3/studier-smagrisar/>)
- ¹⁵ <https://www.djurensratt.se/blogg/fortsatt-nej-till-fixering-av-suggor>
- ¹⁶ <http://www.djurensratt.se/vara-fragor/djur-i-livsmedelsindustrin/grisar>, ursprungskälla: Jordbruksverket (2013) Redovisning av uppdrag om kastrering av smågrisar. Dnr 5.2.17.10135/13
- ¹⁷ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Djurskyddsforordning-1988539_sfs-1988-539/
- ¹⁸ <https://www.chemistryworld.com/news/spectroscopy-allows-in-egg-chicken-sexing-/2500274.article>
- ¹⁹ Jordbruksverket (2009). Redovisning av uppdrag om kastrering av ren. Dnr 31-6276/08.
- ²⁰ <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hundarochkatter/avel.4.207049b811dd8a513dc8000462.html>
- ²¹ <http://forskautandjurforsok.se/fakta/konsument/kosmetikatester/>
- ²² <https://lakemedelsverket.se/malgrupp/Foretag/Kosmetika/Tillverkning/Forbud-mot-djurforsok/>
- ²³ Forska utan Djurförsök, www.forskautandjurforsok.se
- ²⁴ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Djurskyddslag-1988534_sfs-1988-534/
- ²⁵ <http://www.djurensratt.se/om-djurens-ratt/nyheter/costa-rica-slutar-med-djurparker>
- ²⁶ www.gotlandsdjurstad.se, www.farmsanctuary.com
- ²⁷ <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>
- ²⁸ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Uppfoljning-utvardering/nas-miljokvalitetsmalen/>
- ²⁹ <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/#>
- ³⁰ FN:s livsmedels- och jordbruksorgan FAO "Livestock's Long Shadow
- ³¹ <https://www.nyteknik.se/samhalle/forskare-varnar-for-risker-med-geoengineering-6536054>
- ³² <http://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/en-rapport-om-kott-med-rabatt>
- ³³ <http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Skyddade-omraden/>
- ³⁴ <http://www.wwf.se/wwfs-arbete/hav-och-fiske/radda-ostersjon/minska-overgodningen/1133391-overgodning-och-algblomning>

---

³⁵ <http://www.wwf.se/vrt-arbete/hav-och-fiske/rdda-stersjn/minska-vergdningen/1133391-vergdning-stersjn>

³⁶ SNT och FNs GEO5

³⁷ <http://www.svtstatic.se/image->

<cms/svtse/1473859524/svts/article10291584.svt/BINARY/Rapport%20SKV%20Skattefelet.pdf>

³⁸ https://www.skatteverket.se/download/18.5c88598914352927a4215e6/1389176760118/Rapport_Skattefelets+utveckling+i+Sverige+2007_12.pdf

³⁹ https://www.hyresgastforeningen.se/globalassets/globalt-innehall/rapporter/rapport_200_000.pdf

⁴⁰ <https://www.svd.se/prioritera-att-forebygga-brott>

⁴¹ <https://unicef.se/fakta/barns-overlevnad>

⁴² <https://www.omvarlden.se/Branschnytt/nyheter-2017/hit-gar-det-svenska-bistandet-2017/>